

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

- Romarbrevet kapitel 7
- Vad är kristendom?
- Varför styckas Jesajaboken sönder?
- Vad menas med bibelkritik
- Utblickar från Finland och Norge

Nr 2 2015 Årg. 79

INNEHÅLL

Redaktionellt	49
Alvar in memoriam. Lars Gunnarsson	50
Romarbrevet – del X. Egil Edvardsen	52
Vad är kristendom? Seth Erlandsson	62
<i>Frågor och svar</i>	80
<i>Utblick över samtiden</i>	86
<i>Litteratur</i>	92
<i>Gåvoredovisning</i>	97

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Stefan Hedkvist

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktionskommitté: Seth Erlandsson, Stefan Hedkvist, Egil Edvardsen, Ola Österbacka och för layout mm Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)

Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)

Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)

Prenumeranter i Finland och övriga Europa: 36 Euro (stud. 25 EUR)

Våra portokostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren. priset) är f.n.:

Inom Sverige 26 kronor, utanför Sverige minst 96 kronor.

Prenumerationer och gåvor betalas till Handelsbanken med följande IBAN-nummer:

IBAN: SE34 6000 0000 0003 0532 0718 (efter SE34 följer sålunda fem siffergrupper med fyra siffror i varje grupp).

BIC/SWIFT: HANDSESS behöver anges för betalningar utanför Sverige.

I Sverige kan även fortsättningsvis vårt bankgiro 251-4701 användas.

I Norge finns kontot DnB NOR 7877.08.15400 ännu en tid men kommer så småningom att avvecklas.

Tidskriftens och bokförlagets expedition:

Biblicum, Hantverkaregatan 8 B, SE-341 36 Ljungby

E-mail: biblicum@biblicum.se

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9 B, SE-722 26 Västerås

E-mail: seth.erlandsson@tele2.se

Glöm inte anmäla adressändring till expeditionen!

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

2/2015

REDAKTIONELLT

I detta nummer ges flera exempel på hur bibelkritik tränger in också i sådana teologiska institutioner som en gång startades i protest mot liberalteologin. Det är tragiskt att se hur dels iveren att få vetenskapligt erkännande, dels trycket från tidsandan leder till att Bibelns klara undervisning omtolkas och förvanskas. Tidsandans genomslag märks tydligt i synen på samkönade äktenskap. Guds skapelseordning och den naturliga lagen ifrågasätts och överträds på det grövsta. Ivern för vetenskapligt erkännande medför ett accepterande av evolutionismens skapelseteorier och olika spekulationer om hur Bibelns böcker gradvis vuxit fram under en lång helt inomvärldslig omtolkningsprocess. Att Mose, profeterna och apostlarna fått sin undervisning från Gud så som Bibeln berättar blir uteslutet på förhand. Allt måste ha kommit nerifrån. Ja, Mose och Jesaja fråntas större delen av sina böcker och Daniel sin bok helt och hållet.

Nu finns det ingen saklig grund för att Moseböckerna skulle vara en hopredigering av motstridiga källskrifter långt efter Mose tid, att det mesta av Jesajabokens innehåll inte är Jesajas förkunnelse utan långt senare omtolkande tillägg eller att Danielsboken är ett sent falsarium från en anonym jude så sent som på 160-talet f Kr.

Behovet av biblisk tro och en bibelforskning som tar Bibelns undervisning och data på allvar och inte bortförklarar eller förvanskar är mycket stort. Tack för att ni vill stödja vår bibelforskning, vårt bibelöversättningsarbete (som nu fortsätter med GT) och hjälper oss att sprida våra skrifter och artiklar om vad som är biblisk tro.

GLÖM INTE PRENUMERERA, OM NI ÄNNU INTE GJORT DET!

Red.

Alvar Svenson in memoriam

Den 2 februari 2015 nåddes vi av det bud som vi förstod snart skulle komma. Vår vän och kollega Alvar hade fått lägga ner vandringsstaven och flytta till den himmel som han så innerligt hade predikat om. En kamp mot svår sjukdom under nästan fem år var över.

Det heter ju att ingen är oersättlig. Visst är det så, men det tomrum som Alvar lämnar efter sig är stort. Ett närmare femtioårigt predikande i Herrens tjänst är en lång tid. Många är de som har lyssnat till hans förkunneelse och läst hans artiklar och kommentarer i Bibel och Bekännelse och tidskriften *Biblicum*.

Alvar föddes i den lilla byn Esphult, ett par mil utanför Ljungby i Småland. Han var näst yngst i en syskonskara på nio barn. Hans far, Josef, var predikant inom Bibeltrogna Vänner (BV). Eftersom Alvar kom från ett kristet hem fick han den stora förmånen att växa upp i en omgivning där Guds ords bruk var en självklarhet. Bibeln och goda andaktsböcker blev naturliga följeslagare i vardagen.

Vid ännu inte fyllda 22 år höll Alvar sin första predikan som resepredikant för BV. Inom detta samfund verkade han fram till 1974. Det blev mycket resande under denna tid då Alvar predikade i en mängd missionshus och hem på olika platser runt om i Sverige.

Den tilltagande bibelkritiken bekymrade Alvar väldigt mycket. Också inom BV spred sig denna surdeg. Det fick till följd att Alvar 1974 lämnade BV och var med om bildandet av Lutherska Bekännelsekyrkan (LBK). Samma år prästvigdes han tillsammans med sin äldre bror Arne i Yxenhults missionshus, på gränsen mellan Småland och Skåne.

Från januari 1975 till maj 1976 studerade Alvar teologi vid *Biblicum* i Uppsala. Han gifte sig 1976 med Elaine som han hade lärt känna under sin tid inom BV. De flyttade till Piteå då Alvar fått en kallelse att verka som kyrkoherde för S:t Jakobs församling. Här var han verksam i

12 år och blev en mycket uppskattad förkunnare och själasörjare. Under denna period föddes också makarnas tre barn Karolin, Martin och Kristina.

1988 tackade han ja till kallelsen som kyrkoherde i S:t Markus församling i Ljungby. Alvar blev mycket respekterad och omtyckt av alla. Hans predikningar lämnade ingen oberörd. Bibelstudierna var alltid noga förberedda och i arbetet med barn och ungdomar lade han ner mycket kärlek och omtanke. I denna församling tjänade Alvar troget fram tills Herren kallade honom hem till sig.

I närmare 27 år fick undertecknad förmånen att arbeta tillsammans med Alvar i Ljungby. Under denna tid byggde församlingen sin nya kyrkolokal som togs i bruk 1987. Det var mycket frivilligt arbete som lades ner och Alvar bidrog även här. Utöver tjänsten att vara församlingsföreståndare innehade Alvar flera uppdrag inom LBK. Han ingick i styrelsen under flera år och var ledamot i Lärokommissionen under lång tid. Parallellt med arbetet i LBK verkade han också inom Biblicum, där han var ordförande i 18 år. Hans arbetskapacitet var enorm. Man ska veta att allt detta arbete utfördes vid sidan av ett ordinarie heltidsarbete utanför "Guds vingård".

Alvar berörde människor. Han predikade med stor inlevelse och väjde aldrig för något. Lagen predikades skarpt och tydligt. Han vågade kalla synden vid dess rätta namn. Men framförallt minns vi honom som evangeliets, det glada budskapets förkunnare. Aldrig behövde någon åhörare lämna predikolokalen utan att ha fått höra om förlåtelsen i Jesus Kristus.

Vi saknar mycket en kär vän och kollega. Men vi gläds med Alvar att han har fått lämna den stridande skaran på jorden och flytta hem till de triumferandes glädje i himlen. Nu får han ansikte mot ansikte se den Frälsare och Herre som han så ofta vittnade om. Vi minns Alvar med stor glädje och tacksamhet.

*Kollegan och vännen
Lars Gunnarsson*

Romarbrevet – del X

av Egil Edvardsen

Kapitel 7 – frihet från lagen

I kapitel 6 har Paulus förmanat de kristna att se sig själva som döda från synden (v 11) och fria från syndens slaveri (v 12-14). I kapitel 7 talar han om en liknande frigörelse, *en kristens frihet från lagen*. Medan *synden* var huvudordet i kapitel 6, är *lagen* huvudordet i kapitel 7.

Dessa kapitel löper ganska parallellt. Båda kapitlen handlar nämligen om de troendes död och uppståndelse med Kristus. Utgångspunkten för båda kapitlen är Rom 6:3: ”Eller vet ni inte att alla vi som är döpta till Kristus Jesus är döpta till hans död?”

- Kapitel 6: Vi är befriade från synden genom att vi är förenade med Kristi död.
- Kapitel 7: Vi är befriade från lagen genom att vi är förenade med Kristi död.

Paulus börjar i vers 1 med att göra romarna uppmärksamma på att de ju känner ”lagen”. På grekiska står ordet ”lag” i obestämd form. Därmed vill Paulus uttrycka att det inte är tal om en speciell lag utan om lagen som en allmän samling av levnadsregler. Romarna som kanske inte kände till den judiska lagen så väl, känner likväl till den allmänna lagen som angår alla människor. Paulus talar alltså inte om Mose lag utan om den naturliga lagen som gäller alla, antingen de är judar eller hedningar.

Rom 7:1-4

I avsnittet verserna 1-4 vill Paulus inledningsvis göra läsarna uppmärksamma på en viktig sak när det gäller lagen:

- Vers 1: Paulus framhåller den lagprincip som han vill att läsarna ska tänka på: *Lagen råder över människan bara så länge hon lever.*

- Verserna 2-3: Paulus förklarar denna princip med hjälp av en bild: *En gift kvinna är genom lagen bunden vid sin man så länge han lever... Men om mannen dör är hon fri från lagen, och då är hon ingen äktenskapsbryterska om hon ger sig åt en annan man.*
- Vers 4: Paulus överför denna bild till den andliga sanning som han vill undervisa de kristna om: *Så har också ni, mina bröder, genom Kristi kropp dödats från lagen så att ni tillhör en annan, honom som har uppstått från de döda.*

Den poäng som Paulus vill understryka är att döden innebär en total förändring i en människas förhållande till lagen. En död människa kan inte ta emot order, kan inte ta ställning till lagens krav. I verserna 2-3 illustrerar Paulus denna sanning genom att bruka äktenskapslagen som exempel. En kvinna är bara bunden till sin man så länge han lever. Så länge mannen lever står hon under lagen som säger: "Du ska inte bryta äktenskapet." Om hon gifter sig med en annan medan mannen lever, bryter hon äktenskapet. Men om mannen dör är hon fri och kan gifta sig med en annan. Här vill inte Paulus i första hand undervisa om äktenskap och skilsmässa. Det gör han på andra ställen. Poängen här är att understryka att döden innebär en förändring i en människas förhållande till lagen. Döden lossar lagens grepp. Döden betyder frihet från lagen.

I vers 4 drar han slutsatsen av den bild som han använt i verserna 2-3: *Så har också ni, mina bröder, genom Kristi kropp dödats från lagen.* Den som syndar ska dö, säger Bibeln. Lagens straff för synd är döden. Men i stället för att syndaren själv måste dö, dog Kristus i stället för syndaren. Han offrade sin kropp på korset. Och ställföreträdarens död blev tillräknad syndaren. Syndaren slipper därmed att själv dö, fast han förtjänat att göra det. I stället dör han "genom Kristi kropp" på Golgata (jfr Gal 2:18-19).

Lägg märke till hur Paulus på nytt understryker en kristens förening med Kristus. I kapitel 6 betonade han att vi blir förenade med Kristus i dopet (särskilt 6:3-4). Det är alltså en som har dött för oss. Eftersom han har dött, är också vi döda och står inte under lagen.

Denna befrielse från lagen betyder en helt ny tillvaro för oss: *Ni tillhör en annan, honom som har uppstått från de döda, för att vi ska bära frukt åt Gud* (vers 4b). Liksom kvinnan är fri att ingå en ny äktenskapsförening efter det att hennes man har dött, medför syndarens död från lagen att han har kommit in i en ny förening, nämligen med honom "som har uppstått från de döda".

Den nya föreningen med den uppståndne Kristus innebär att de troende har fått ett nytt liv så att de kan bära frukt för Gud. Så länge de var döda, var de inte i stånd till det. Men som levande med Kristus kan de bära rik frukt (6:22; Gal 5:22-23).

Rom 7:5-6

I verserna 5-6 fördjupar Paulus denna tanke att det bara är genom föreningen med Kristus som vi är döda från lagen: *Så länge vi levde i köttet var de syndiga begären som väcktes genom lagen verksamma i våra kroppar så att vi bar frukt åt döden.* Att vara ”i köttet” (grek. *en sarki*) är att vara utanför gemenskapen med Kristus. Den som är utanför gemenskapen med Kristus är inte död från lagen. Därför väcks syndiga begär till liv i honom genom lagen. Han bär inte ”frukt åt Gud” utan ”frukt åt döden” (jfr 6:22).

Men nu är vårt tillstånd förändrat: *Men nu är vi lösta från lagen, eftersom vi har dött bort från det som höll oss fångna. Nu står vi i Andens nya tjänst och inte i bokstavens gamla tjänst* (vers 6).

Sedan Kristus har befriat oss från lagens förbannelse är vi likväl inte fria att leva som vi själva vill. I stället för att vara slavar under lagen har vi blivit slavar hos Gud (jfr 6:17-19 och 22). Men detta är ett ”slaveri” som är totalt annorlunda än slaveriet under lagen. Paulus säger att det innebär att tjäna i ett ”nytt” liv till skillnad från tidigare, då vi tjänade i det ”gamla” livet. Det grekiska ordet *kainós* (”ny”) som Paulus använder här pekar på den goda kvaliteten som något har eftersom det är nytt (Mark 2:22), i kontrast till ordet *néos* som betyder att något är nytt eftersom det bara har existerat en kort tid. På motsvarande sätt pekar det grekiska ord som Paulus använder för ”gammal” (*palaiós*) på något som inte har den goda kvaliteten längre, eftersom det är gammalt, t ex ett gammalt klädesplagg som är utslitet, i kontrast till ordet *archaios* som betyder att något är gammalt eftersom det har existerat en lång tid.

Det som ger det nya livet den goda kvaliteten är Anden. Det är ett ”andligt” liv till skillnad från det gamla livet, som bara var ett liv ”i köttet”. Paulus beskriver detta gamla liv som ett liv ”efter bokstaven” (grek. *grámmatos*). Uttrycket ”efter bokstaven” (”i bokstavens gamla tjänst”) står i kontrast till ”andligt” (grek. *pneúmatos*) (”i Andens nya tjänst”). Paulus säger att Kristi död befriade oss från nödvändigheten att hålla lagen (”bokstaven”) för att frälsa oss själva, och vi började tjäna Gud på ett ”andligt” sätt. Vi blir ledda av Anden (Rom 8:5, 14-15) och därför

önskar vi tjäna Kristus i kärlek och tacksamhet för det han har gjort för att frälsa oss (2 Kor 5:14-15; Kol 1:10; Tit 2:14).

Redan i Rom 2:29 har Paulus beskrivit kontrasten mellan ”bokstaven” och ”Anden”. I Rom 2 beskriver Paulus en lagisk jude som håller lagen bara till det yttre, ”genom bokstaven”, i kontrast till den som håller lagen ”i sitt inre”: ”Jude är man i sitt inre, och hjärtats omskärrelse sker genom Anden och inte genom bokstaven.” Den ene håller lagen, men bara för att Guds skrivna bud kräver det. Den andre följer lagen av hjärtat, eftersom han fått en ny vilja, ledd av Anden.

Rom 7:7-25

I verserna 7-25 kommer Paulus närmare in på förhållandet mellan lagen och synden. Samtidigt går han nu över till att tala i jag-form. Hittills har han talat i vi-form.

Några gånger kan det var effektivt för den som förkunnar Guds ord att tala i jag-form i stället för i vi-form. För därmed gör han det klart att han innefattar sig själv och att det han säger är sådant som han erfårit personligen. När Paulus här talar i jag-form gör han det inte på ett sådant sätt att vi som läser hans brev känner att det inte gäller oss. Vi förstår att det inte bara är Paulus som erfårit det han skriver om utan alla troende. De erfarenheter Paulus har gjort under lagen uppenbarar hur lagen verkar på alla troende.

Avsnittet kan indelas i två delar:

- Vers 7-13, där Paulus talar i *dåtid*. Han talar om den *oomvända* människans erfarenheter under lagen.
- Vers 14-25, där han talar i *nutid*. Han talar om den *omvända* människans erfarenheter under lagen.

I det föregående avsnittet, verserna 1-6, har Paulus starkt understrukt den kristnes frihet från lagen. För några kanske det kunde verka som om det är något negativt och ofullständigt med Guds lag. Kanske någon tror att lagen inte är så bra.

Paulus förutser en sådan reaktion hos sina läsare och kommer därför med en fråga i vers 7: *Vad ska vi då säga? Att lagen är synd?*

Kanske någon tänkte att om vi frälses från lagen likaväl som från synden, är egentligen lagen och synden samma sak, med andra ord: lagen är synd. Eller kanske någon ville dra den slutsatsen från orden i 5:20 och 7:5 att det är lagen som är orsak till synden. Men Paulus av-

visar omedelbart en sådan tolkning av förnuftet: *Verkligen inte!* I stället är det så, säger han: *Det var först genom lagen som jag lärde känna synden. Jag hade inte vetat vad begäret var om inte lagen hade sagt: Du ska inte ha begär* (vers 7).

Lagen har alltså en funktion. Den visar oss vad synd är. Därför är den god, nyttig och viktig.

Synden är alltid i hjärtat. På grund av det arv vi fått av Adam finns synden där också utan lagen (Rom 5:12-13). Det är inte lagen som framkallar synden. Det syndiga begäret som Paulus talar om är syndens första verkan. Det är som röken som vittnar om eld. Men först när lagen kommer och förbjuder begäret märker vi vilken stark makt synden är. Det finns ett talesätt som lyder: "Man vet inte hur mycket vatten det finns i en bäck förrän man försöker dämna upp den." Lagen är som en uppdämning som försöker hindra synden.

Att Paulus först och främst nämner det syndiga begäret beror nog på att det är så osynligt för andra och ofta också för oss själva. Det verkar så litet och obetydligt. Men när lagen kommer och säger: "Du ska inte ha begärelse!", förstår vi plötsligt hur starkt och kraftigt begäret är. Det växer och spränger fördämningarna så att synden svämmar över pga det.

Synden i hjärtat låter sig inte kvävas av lagen, och begäret låter sig inte hindras av budet. Tvärtom uppnår budet bara att begäret väcks till liv. Paulus skriver: *Men synden grep tillfället och väckte genom budordet alla slags begär i mig. Utan lag är synden död* (vers 8). Förbudet upplevs som en utmaning för begäret. Synden är som ett sovande rovdjur. Det ser relativt oskyldigt ut där det ligger. Men om vi sparkar till det och säger: "Försvinn från min mark!", får vi verkligen se hur farligt det är.

Låt oss ta ett exempel: Om en nymålad bänk i en park har en skylt där det står NYMÅLAD, kommer garanterat någon gå fram till bänken och känna efter om den verkligen är nymålad. Felet ligger inte i skylten utan i människors nyfikenhet och behov att handla tvärtemot det som de får besked om. Men därmed blir skylten, som i sig själv var avsedd att vara en hjälp och skydd för människorna, själva problemet. Den orsakar att många fingertoppar blir vita av målningen.

Så är det också med lagen. Paulus säger: *En gång levde jag utan lag, men när budordet kom fick synden liv och jag dog* (vers 9f). Budet väcker synden och då får vi se hur syndiga vi är.

Det Paulus skriver om här är självupplevt. En tid levde han "utan lag" (grek. *chàris nómu*). Det var ett relativt harmoniskt och problem-

fritt liv, för synden var ännu ”död” i honom. Men så kom lagen med sina bud, och då vaknade synden till liv.

Lägg märke till att det står ”utan lag” med ”lag” i obestämd form. Därmed understryker Paulus att han i sitt tidigare liv som farisé menade att det inte fanns någon speciell lag som gällde syndiga tankar och hållningar, t ex begär. Jesus fördömde fariseerna för att de la stor vikt vid de yttre handlingarna samtidigt som de glömde att Gud kände till alla deras syndiga tankar och begär (se Matt 23:25-28).

Eftersom Paulus i sitt liv som farisé menade att det inte fanns någon specifik lag som fördömde det syndiga begäret, var hans syndiga natur som ”död” i den betydelsen att den var inaktiv. Men då han träffades av lagen, blev synden väckt till liv i honom.

Tidigare hade Paulus levt ett tryggt och problemfritt liv utan lagen. Men så kom lagen och ödelade allt. Han förlorade sin trygga och själv-goda tillvaro. I stället blev han en förtappad syndare under lagens dom. Därmed upplevde han det som för vår tanke verkar så självmotsägande, nämligen att budet som har till syfte att föra människor till liv (Rom 10:5), fick den rakt motsatta verkan: *Det visade sig att budordet som skulle föra till liv ledde till död* (vers 10).

Det är alltså synden som är problemet, inte lagen. Synden leder till alla slags bortförklaringar: ”Det är ju så trevligt”, ”Alla andra gör det”, ”Ingen kan väl ta skada av det”, ”Det är nödvändigt att göra det för att överleva i en hård värld” osv. Men så kommer lagen och konfronterar syndaren med den rättvisa konsekvensen av brotten: döden (1 Kor 15:56; Rom 6:23). Därmed leder alltså lagen, vars utgångspunkt var att ge liv, till död.

Paulus förklarar detta närmare i vers 11: *Synden grep tillfället och bedrog mig genom budordet och dödade mig genom det*. Synden är problemet, inte lagen. Synden för oss i döden.

I verserna 12-13 drar Paulus slutsatserna av dessa erfarenheter som han gjort. Frågan var: ”Är lagen synd?” (vers 7). Verkligen inte! Lagen är syndens skarpaste motsats: *Alltså är lagen helig och budordet heligt, rätt och gott* (vers 12).

T o m det enklaste och minsta bud i lagen är heligt, rätt och gott. Det finns ingenting i lagen som är ont. Guds vilja är alltid god. Det är inte Guds fel att det finns så mycket synd i världen. Hade alla människor följt lagen skulle världen vara ett paradiset.

Men det finns fortfarande ett problem här för oss: *Har då det som*

är gott blivit min död? (vers 13a). Med andra ord: Är Guds goda bud orsaken till domen och döden? *Verkligen inte! Det var synden, för att den skulle avslöjas som synd. Den vållade min död genom det som är gott, för att synden genom budordet skulle avslöjas som synnerligen syndig*”, skriver Paulus (vers 13b). I lagen har Gud visat för oss syndens sanna karaktär.

Vi reagerar inte på lagen med tacksam lydnad utan med fiendskap och trots. Så gör synden livets lag till en dödens lag för oss, eftersom vi ständigt reagerar på den med överträdelse. På så vis får budordet synden att bli ”synnerligen syndig” (i N 2011 ”over alle grenser syndig”).

Men när synden dräper syndaren med hjälp av lagen, är också detta en del av Guds plan. För det är just detta Gud vill att lagen ska utträta i oss. Den ska döda oss, den ska avslöja oss, den ska ta ifrån oss all tro på oss själva när det gäller frälsningen. Detta är lagens främsta syfte. Därmed kan evangeliet visa oss att vi bara kan bli frälsta och få liv på ett enda sätt, nämligen genom tron på Jesus vår Frälsare, han som höll lagen i vårt ställe och tog på sig straffet för all vår olydnad då han dog på korset.

Verserna 14-25: Den omvända människans erfarenhet under lagen

Det råder en ganska stor oenighet bland kommentatorer angående Rom 7:14-23. Några menar att när Paulus i vers 14 säger: *Jag är köttslig, såld till slav under synden*, kan han inte mena sig själv som kristen. De menar att Paulus fortsätter att tala om sitt liv före omvändelsen, så som han gjorde i verserna 7-13.

Men här talar inte Paulus om sig själv före omvändelsen, även om han helt visst var ”köttslig” före omvändelsen. Som vi redan påpekat talar Paulus här i nutid, och han talar om sitt liv som kristen, närmare bestämt om en kristens dubbla natur. Luther sammanfattar Paulus undervisning om en kristens dubbla natur när han beskriver en kristen som *simul iustus et peccator* – ”samtidigt rättfärdig och syndare”. Med det menar han att en kristen alltid består av både den nya människan och den gamla syndiga naturen, gamle Adam. Både den nya och den gamla människan är aktiv i en kristen så länge han lever. Paulus undervisar om detsamma i Gal 5:16-17.

Paulus lär att en kristen är en ny människa. Men det betyder inte att han därmed är fullkomligt befriad från den gamla människan:

- Han är död från synden (kap 6), men likväl måste han kämpa mot den.

- Han är död från lagen (kap 7), men likväl anfäktar lagen honom.
- Han är befriad från döden (kap 8), men likväl längtar han efter ”vår kropps förlossning”.

Verserna 14-25 kan indelas i tre delar, 14-17, 18-20 och 21-25, som alla börjar ganska lika: *Vi vet ...* (vers 14), *Jag vet ...* (vers 18), *Jag finner alltså ...* (vers 21). Innehållsmässigt är de tre delarna ganska lika, men det sker en gradvis stegring.

Lägg märke till den kontrast som Paulus inleder detta avsnitt med, kontrasten mellan lagen och den gamla människan. *Vi vet att lagen är andlig* (grek. *pneumatikós*) (vers 14). Lagen är av Guds Ande. *Men själv är jag köttslig* (grek. *sárkinos*), alltså totalt olik Guds lag.

Lagen kräver inte bara yttre gärningar utan ett rent hjärta och ett rätt sinnelag som består i en fullkomlig kärlek till Gud och vår nästa. Men detta kan jag som köttslig inte åstadkomma. Människor kan göra laggärningar, men de kan inte hålla lagen. För lagen kräver mer än gärningar. Den kräver att hela människan överlåter sig till Gud i sitt hjärta.

På grund av den gamla, köttsliga naturen som hänger fast vid honom måste Paulus medge att han inte klarar att hålla lagen. Ja, den gamle Adam är så seglivad att Paulus säger sig vara *såld till slav under synden* (vers 14).

Syndens herravälde över en kristen har brutits genom Kristi död, en död som också en kristen har del i genom dopet. Synden är inte herre i en kristens liv, men ständigt dyker den likväl upp och ödelägger. Därför medger Paulus i vers 15: *Jag kan inte fatta att jag gör som jag gör*. Han upplever en motsättning mellan det han egentligen vill och det han likväl gör. *Det jag vill, det gör jag inte, men det jag hatar, det gör jag*, säger han. Han vill det goda men gör likväl det onda.

I verserna 16-17 drar han slutsatsen av dessa erfarenheter: *Och om jag nu gör det jag inte vill, då erkänner jag att lagen är god. Men då är det inte längre jag som gör det, utan synden som bor i mig*. Lagen är alltid god (Rom 7:12; 1 Tim 1:8). Det vet en kristen. Han är helt enig med lagen. Den nya människan betraktar inte lagen som en belastning. Hon har inte lust att bryta mot lagen. Hon önskar bara att hålla den och leva efter den. Men när en kristen ändå inte håller lagen utan gör det som hon egentligen inte vill göra, ger hon därmed lagen rätt. Och när hon ger lagen rätt, bekänner hon samtidigt att den är god.

När en kristen likväl syndar är orsaken synden som bor i honom. Den bor där visserligen som en främmande och fientlig makt, och den ska snart kastas ut. Men så länge livet varar bor den där. Det hänger samman med den kristnes dubbla natur:

- En kristen är befriad från synden på grund av sin förening med Kristus.
- En kristen är såld under synden på grund av sin härstamning från Adam.

I verserna 18-20 säger Paulus samma sak med lite andra ord. Lägg märke till hur Paulus i dessa verser skiljer mellan sitt yttre ”jag”, som det inte bor något gott i, och sitt inre ”jag”, som är i samklang med Guds vilja men som inte får till det pga motståndet från köttet: *Jag vet att det inte bor något gott i mig, det vill säga i mitt kött. Viljan finns hos mig, men inte förmågan att göra det goda. Det goda som jag vill gör jag inte, men det onda som jag inte vill, det gör jag* (verserna 18-19).

Enligt sin nya människa är en kristen fullkomligt helig och rättfärdig. En kristen är lika rättfärdig inför Gud som Guds egen Son, eftersom en kristen är iklädd Sonens rättfärdighet. En kristen står inför Gud som ”ren och rättfärdig, himmelen värdig”.

I verserna 21-25 fortsätter Paulus att sucka över motsättningen mellan viljan och hur han handlar. Här verkar det som om han ser en ”lag” i detta: *Jag finner alltså den lagen för mig som vill göra det goda: att det onda finns hos mig* (vers 21). Med ordet ”lag” i vers 21 och 23 menas ”orsakssammanhang” eller ”mönster”. Det är alltså ingen tillfällighet att han gör det onda som han inte vill. Även om han vill göra det goda, gör han likväl det onda, och det är ett orsakssammanhang eller mönster i detta som han inte kan bryta.

Han säger vidare: *I min inre människa gläder jag mig över Guds lag, men i mina lemmar ser jag en annan lag som kämpar mot lagen i mitt sinne och gör mig till fånge under syndens lag i min kropp* (verserna 22-23).

Hos en icke-kristen är den ”inre människan” helt i syndens våld (jfr Ef 2:3). Det är i hjärtat synden har sitt egentliga säte (Matt 15:19). Därför behöver den inre människan bli förnyad (Ef 3:16; Rom 12:2; 2 Kor 4:16). Människan behöver få ett nytt sinne. Det grekiska ordet för ”omvändelse” (*metánoia*) betyder ordagrant ”sinnesändring” (Apg 3:19).

Denna kamp som pågår i en kristen, kampen mellan ”min inre människa” och ”lemmarna”, eller kampen mellan ”lagen i mitt sinne” och

”syndens lag i min kropp”, leder till att en kristen måste utbrista: *Jag arma människa! Vem ska rädda mig från denna dödens kropp?* (vers 24).

En kristens rop om att bli fri från synden och döden är inte ett rop ut i hopplösheten. Vår återlösare lever. Därför består inte en kristens liv först och främst i klagosång utan i tacksägelse: *Gud vare tack, genom Jesus Kristus, vår Herre!* (vers 25a). Klagosången kommer när vi ser vad vi är i köttet. Tacksägelsen kommer när vi ser vad vi är i Kristus. Det är bara genom honom som vi blir befriade från denna dödens kropp som vi sitter så fast i.

I vers 25b sammanfattar Paulus vad han sagt i avsnittet verserna 14-25: *Alltså tjänar jag själv med mitt sinne Guds lag, men med köttet tjänar jag syndens lag.* Detta avsnitt lär oss att det inte är möjligt att uppnå en fullkomlig heliggörelse i detta livet. Kampen mellan anden och köttet kommer att pågå i en kristen livet ut. Men segern är säker: Genom Jesus Kristus, vår Herre, ska vi segra över synden och köttet.

(forts.)

Vad är kristendom?

av Seth Erlandsson

När jag som lektor i religionskunskap och historia vid Rudbeckianska gymnasiet i Västerås skulle undervisa om kristendom i gymnasiets avgångsklasser, ställdes jag inför ett stort problem. Det fanns ingen lärobok som klart presenterade vad kristendom är: skillnaden mellan lag och evangelium, det unika med kristendomen och evangeliets verkliga innebörd. Hur skulle jag kunna hjälpa elever att förstå vad kristendom är utifrån läroböcker som var främmande för evangeliets glada budskap och framställde kristendomen som en lagreligion bland många andra? Kunde jag lämna eleverna efter avslutat gymnasium utan att de lärt känna kristendomens avgörande kännetecken?

Min vanda resulterade i att jag efter några år (i februari 1992) författade ett litet kompendium som fick ersätta lärobokens undervisning. Det fick namnet "Vad är kristendom?" Kompendiets undervisning är fortfarande aktuell men kanske i svåraste laget för 18-åringar? Eller vad anser tidskriftens läsare?

INLEDNING

Ställer man frågan "vad är egentligen kristendom?", kan man få ganska svävande och skiftande svar. Många i det skristna västerlandet tycks inte längre riktigt veta *vad kristendom är enligt kristendomens kanoniska grunddokument Bibeln*.

Att kristendom har med Kristus att göra hörs ju på namnet. Men ändå tror många att kristendom mest har att göra med moral, dvs *vad människan ska göra*: efterlikna Kristus, vara kärleksfull, hjälpsam, laglydig etc. Och visst talar kristendomen om hur människan bör vara, liksom alla religioner. Men det är ändå inte kristendomens hjärta, dess avgörande kännetecken och centrum.

Kristendomens avgörande kännetecken som skiljer kristendomen från alla andra religioner är

- inte vad människan ska göra utan vad Gud har gjort genom Jesus Kristus
- inte vad människan ska offra åt Gud utan vad Gud har offrat för henne
- inte vad människan ska ge åt Gud utan vad Gud har gett åt henne
- inte vad Gud kräver (= lagen) utan vad Gud ger alldeles gratis (= evangelium)

Evangelium

Eftersom kristendomens centrum är en *gåva*, vad Gud ger alldeles gratis och oförtjänt, blir ordet evangelium ett huvudord i kristendomen. Evangelium betyder ”glädjebudskap”. Gåvan är Kristus och hans frälsningsgärning till förmån för alla människor.

Ordet

Om en gåva ska bli till nytta och glädje, måste den nå fram och bli mottagen. Gåvan kungörs och förmedlas genom *Ordet*, dvs Guds ord eller Bibelns undervisning. Därför brukar man säga att Kristus (= gåvan) är ”Bibelns kärna och stjärna”. Följande sammanfattning av evangelium brukar man kalla för ”lilla Bibeln”: ”Så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son, för att var och en som tror på honom inte ska gå förlorad utan ha evigt liv” (Joh 3:16).

Tro

Människan nås alltså av gåvan genom Ordet, antingen genom att själv läsa Bibeln eller genom att lyssna till predikan av Guds ord. Den som då sätter tilltro till och tar emot Ordets gåva är i personlig besittning av gåvan. Därför är också ordet *tro* ett huvudord i kristendomen. Att tro betyder

- att sätta tilltro till
- att ta emot
- att förtrösta på

Så här långt kan vi alltså sammanfatta: Följande ord hör nära samman och anger centrum i kristendomen: *Kristus, evangelium, Ordet, gåva, tro.*

Lagen

Om en människa tycker att en gåva är onödig eller obefogad, tar hon inte emot den utan avvisar den. Den gåva som det i kristendomen handlar om tycks också onödig, om man tror att man själv kan uppfylla kraven för ett lyckligt liv. Enligt Bibeln kan inte människan uppfylla dessa krav. Synden har kommit in i världen.

Förutsättningen för evig lycka är *fullkomlig rättfärdighet och kärlek*, både mot Gud och människor. Lagens budord avslöjar människan som syndare. Hennes grundproblem är synden. Hon saknar frid (fred) med Gud och kan inte, hur mycket hon än anstränger sig, skapa frid med Gud. Hon kan inte bilägga konflikten med Gud med hjälp av egna gärningar, det må vara offer, böner, späkningar eller något annat.

Lagens krav på fullkomlig rättfärdighet och kärlek är enligt kristendomen omutliga och avslöjar människan som en förlorad syndare. Det tycker människan är obehagligt och försöker därför hitta en utväg genom att mjuka upp lagens krav. Men enligt Jesus ska inte en enda prick av lagen göras om intet, allt måste uppfyllas.

När lagen i all sin stränghet predikas för människan, bereder den mark för evangelium, det glada budskapet om Kristus. Därför innehåller Bibeln både lag och evangelium.

Ett glatt budskap för syndare

Enligt Bibeln ondgjorde sig många över att Jesus tog sig an syndare. Föraktfullt sa man att han är ”syndares vän”, och själv sa han om dem som menade sig vara rättfärdiga: ”Publikaner och skökor kommer att gå in i Guds rike i stället för er.” För den som enligt lagen är förlorad och fördömd är evangelium ett verkligt glädjande budskap, en underbar befrielse. Kristus har uppfyllt lagens alla krav i människans ställe och dessutom tagit på sig konsekvensen av människans synd: att bli övergiven av Gud. Det skedde på korset.

Det glada budskapet innebär alltså att *Gud har bilagt konflikten genom Kristus*. Det människan aldrig kan klara av på grund av synden, det har Gud klarat av åt henne genom Kristus. Så här sammanfattar Paulus detta: ”Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv” (2 Kor 5:19). Här är det inte fråga om att gå halva vägen var. Gud gick hela vägen och Kristus säger: ”*Jag är vägen*, sanningen och livet. Ingen kommer till Fadern utom genom mig” (Joh 14:6).

Så här sammanfattar aposteln Johannes evangelium: ”Jesus Kristus

är försoningen för våra synder och inte bara för våra utan också för hela världens” (1 Joh 2:2). I Apostlagärningarna 10:36 definieras evangelium som ”det glada budskapet om frid genom Jesus Kristus”.

Kristus är A och O

Kristendom utan Kristus är som löksoppa utan lök, dvs ingen kristendom alls. Kristna har Kristus i centrum. De ber i hans namn och hänvisar till hans gottgörelse eller försoning. Att vända sig till Fadern ”i Jesu namn” betyder att åberopa sig på Kristus, att hänvisa till hans förtjänst. ”För mig är livet Kristus”, skriver Paulus.

- Kristus är lösningen på människans andliga problem
- Kristus är vägen till Gud och evig lycka
- Kristus betyder syndernas förlåtelse och frid med Gud
- Kristus är medlare och människans rättfärdighet inför Gud
- Kristus betyder hopp inför döden och domen, ”för den som har Sonen har Livet”.

Försoningen i Kristus – en dårskap för förnuftet

Enligt kristendomen vill människan av naturen själv klara av sina problem och skaffa sig lycka genom egna insatser. Tanken på en ställföreträdande gottgörelse är motbudande. Därför kan det kristna evangeliet aldrig tänkas fram av en människa och saknas därför i alla religioner som bygger på mänskligt tänkande. Det mänskliga tänkandet kan bara tänka sig ”frälsning” genom egna gärningar, inte genom en korsfäst medlare.

Så här skriver Paulus: ”Judarna begär tecken och grekerna söker vishet, men vi predikar Kristus som korsfäst – för judarna en stötesten och för hedningarna en dårskap. Men för de kallade, både judar och greker, predikar vi Kristus som Guds kraft och Guds vishet. Guds dårskap är visare än människor, och Guds svaghet är starkare än människor” (1 Kor 1:22-25).

Sammanfattning

Poängen med kristendomen är

- inte krav (= lagen) utan oförtjänt gåva (= evangelium)
- inte vad människan ska göra (= lagen) utan vad Gud har gjort och gör till människans frälsning (= evangelium)
- inte laggärningar utan tron, dvs en förtröstan på och ett mottagandet av Kristus och hans ställföreträdande gottgörelse.

1. ÄR KRISTNA BÄTTRE ÄN ANDRA?

En kristen har ingen anledning att förhäva sig inför andra människor. Bristerna är alltså stora och många. Det borde särskilt en kristen vara medveten om, eftersom Guds ord ständigt avslöjar hans ofullkomlighet. Paulus kallar sig t o m för "den störste av syndare" och betonar att hans enda berömmelse är Kristus. I ljuset av Guds lag kommer alla människor till korta och står med skuld inför Gud. "Alla har syndat och saknar härligheten från Gud" (Rom 3:23).

Den rättfärdighet som en kristen har inför Gud är Kristi rättfärdighet som erbjuds människan som en fri och oförtjänt gåva. Därför heter det om den troende och döpte (= den som tar emot Kristus) att han är "iklädd Kristus" (Gal 3:27). Kristi rättfärdighet *tillräknas* den kristne. Inför Gud är han övertäckt av (iklädd) Kristi rättfärdighet och behöver därför inte frukta den yttersta domen. I Psaltaren prisas den salig som fått sina synder övertäckta: "Salig är den som fått sitt brott förlåtet, sin synd övertäckt!" (Ps 32:1). Denna salighet grundar sig enligt kristendomen på Kristi förtjänst. Därför kan Paulus skriva: "Så finns nu ingen fördömmelse för dem som är i Kristus Jesus" (Rom 8:1). Den kristnes berömmelse är alltså Kristus, inte den egna fromheten eller egna gärningar.

Trons följd är kärlek och goda gärningar

Förutsättningen för frälsningen är alltså uteslutande Guds godhet och Kristi förtjänst, inte människans kärlek och goda gärningar. Kristus har vunnit frälsning åt alla människor och den erbjuds gratis och oförtjänt. Men mottagandet av denna gåva, dvs tron, innebär en nyfödelse och omvändelse som *får till följd* kärlek och goda gärningar. "Tro utan gärningar är död", säger Bibeln.

Man måste skilja på förutsättning och följd. De goda gärningarna kommer *inte före tron utan efter tron*. "Vi hävdar nämligen att människan förklaras rättfärdig genom tro, utan laggärningar" (Rom 3:28). "Ingen människa förklaras rättfärdig inför honom genom laggärningar. Vad som ges genom lagen är insikt om synd" (Rom 3:20).

Eftersom det enligt Bibeln är den helige Ande som genom evangelium upptänder tro i en människas hjärta, kallar Bibeln det som blir följden av tron *Andens frukt*. "Andens frukt är kärlek, glädje, frid, tålmod, vänlighet, godhet, trohet, mildhet, självbehärskning" (Gal 5:22f).

Den troende är både en ny och en gammal människa

När Kristus förlorar sin centrala plats hos en kristen, hotas tron och de goda frukterna uteblir. Man brukar säga att den gamla, själviska människan på nytt tar överhanden. Hos en kristen pågår en ständig kamp mellan den gamla och den nya människan. Bibeln brukar ordet ”kött” och ”Ande”. Upphör den kampen, har den kristne avfallit och förlorat tron.

Så länge en kristen människa lever finns också inom henne den gamla människan. Hon blir aldrig syndfri i detta livet. Därför förmanar Bibeln de kristna att inte glömma Kristus och den gärning han har gjort till förmån för dem. Paulus skriver: ”Jag ber att Kristus genom tron ska bo i era hjärtan och att ni ska bli rotade och grundade i kärleken” (Ef 3:17). På ett annat ställe skriver han: ”Låt Kristi frid regera i era hjärtan” (Kol 3:15).

En kärlekslös kristen borde vara en omöjlighet. Johannes skriver: ”Vi älskar därför att han först har älskat oss. Om någon säger att han älskar Gud men hatar sin broder, så är han en lögnare” (1 Joh 4:19f).

2. TRON PÅ GUD

Inom kristendomen talar man dels om en *naturlig* gudskunskap, dels om en *uppenbarad*. Den naturliga gudskunskapen är den som alla av naturen kan och bör komma fram till. Den uppenbarade gudskunskapen förutsätter den bibliska uppenbarelsen. Låt oss först ställa upp *några teser* som hör ihop med den naturliga gudskunskapen:

Naturen vittnar om Guds existens

Den naturliga gudskunskapen grundar sig på naturen eller skapelsen. Gud själv syns inte, han är osynlig för människans fysiska sinnen. Men *hans verk* (naturen, skapelsen) vittnar om hans existens, makt och genialitet. Precis som varje hus har en byggmästare, måste skapelsen ha en skapare. Så här heter det i Bibeln: ”Varje hus är byggt av någon, men Gud är den som har byggt allt” (Hebr 3:4). Paulus skriver: ”Ända från världens skapelse syns och uppfattas hans osynliga egenskaper, hans eviga makt och gudomliga natur, genom de verk han har skapat. Därför är de utan ursäkt” (Rom 1:20).

Människans samvete vittnar om Guds existens

Människan är skapelsens krona, ett moraliskt väsen till skillnad från djuren. Människan har en inre känsla för vad som är rätt och fel, vad Guds lag kräver. ”Det som lagen kräver är skrivet i deras hjärtan” (Rom 2:15). Människan känner i sitt samvete att hon är redovisningsskyldig för sina gärningar inför en högre, osynlig Makt.

Den naturliga gudskunskapen syftar till att upprätthålla yttre ordning och driva människorna till gemenskap med Gud

Utan känslan för lag och rätt och fruktan för Guds dom är risken för kaos och anarki stor. Den naturliga gudskunskapen vill driva människan till skötsamhet och harmoni med Gud.

Den naturliga gudskunskapen kan inte skapa harmoni med Gud

Enligt kristendomen har synden kommit in i världen och gjort den naturliga gudskunskapen *otillräcklig*. Den är bra på det mänskliga planet, men när det gäller relationen till Gud och hur harmonin med Gud ska återställas, räcker människans gärningar inte till.

Styrs människan bara av den naturliga gudskunskapen, leder det till en lagreligion. Människan försöker då med olika gärningar (offer, reningar, iakttagande av olika lagar etc) behaga Gud och skapa harmoni. Denna väg till harmoni med Gud är enligt kristendomen omöjlig. Därför har Gud uppenbarat sig *mera fullständigt* i samband Israels historia och låtit utvalda profeter, evangelister och apostlar vittna om denna särskilda uppenbarelse (= Bibeln).

3. DEN SÄRSKILDA UPPENBARELSENS INFORMATION OM GUD

Enligt Bibeln är Gud *ett självständigt och verkligt väsen*, inte bara något som existerar i människans tanke. Han har inte bara uppenbarat sig genom sin skapelse utan också verbalt för utvalda profeter. ”Jag är som jag är”, dvs ”som jag uppenbarar mig”, framhåller Gud för Mose (2 Mos 3:14). Hedningarnas gudar däremot betecknas som ”intigheter”. De existerar bara i sina dyrkares tankar och som döda och hjälplösa gudabilder. ”Deras gjutna gudabilder är bedrägeri, ingen ande är i dem.

Förgänglighet är de, ett verk som väcker åtlöje” (Jer 10:14f). ”De som tillverkar avgudar är alla idel tomhet, deras kära gudar kan inte hjälpa” (Jes 44:9).

Det finns bara en Gud

”Jag är Herren och det finns ingen annan. Utom mig finns ingen Gud” (Jes 45:5). Därför lyder första budet: ”Du ska inte ha andra gudar vid sidan av mig” (2 Mos 20:3). Bara denne ende Gud ska man tillbe. ”Herren din Gud ska du tillbe, och endast honom ska du tjäna” (Matt 4:10).

Gud är ett unikt, personligt och oskapat väsen

”Gud är ande” (Joh 4:24). Han består inte av materiell natur. Han är inte synlig och berörbar för människans fysiska sinnen. Men Gud är inte ett osynligt någonting, inte bara en livsprincip i människor, djur och växter. Gud är ett personligt ”jag”, ett väsen som skiljer sig från alla skapade ting och krafter.

Gud är evig

”Innan bergen blev till och du skapade jorden och världen, från evighet till evighet är du, Gud” (Ps 90:2). Han har inte framgått ur något annat. ”Jag är den förste och jag är den siste, förutom mig finns ingen Gud” (Jes 44:6). Alla andra varelser har sin existens från och i Gud (Apg 17:28), men Guds existens vilar i honom själv. ” ”Fadern har liv i sig själv” (Joh 5:26).

Gud begränsas inte av tid och rum

Gud vet allt som har skett och allt som ska ske. Ibland lyfter han rummets och tidens ridå för sina profeter och låter dem se sådant som en människa normalt inte kan se. Se t ex 2 Kung 6:15-17! I Jesajaboken heter det: ”Jag är Gud, och det finns ingen annan Gud, ingen som jag. Jag förkunnar från början vad som ska komma, och långt i förväg det som inte har skett. Jag säger: Mitt beslut ska gå i fullbord, allt vad jag vill kommer jag att göra” (Jes 46:9-10). Eftersom Gud inte heller begränsas av rummet, är han allestädes närvarande. ”Kan någon gömma sig på ett så hemligt ställe att jag inte skulle se honom? säger Herren. Är inte jag den som uppfyller himmel och jord? säger Herren” (Jer 23:24). ”Herrens ögon är överallt, de vakar över både onda och goda” (Ords 15:3).

Gud är allvetande och allvis

”Gud är större än vårt hjärta och vet allt” (1 Joh 3:20). Detta är inte först och främst tänkt som en varning utan som en tröst för människan. Gud ser och känner till fulla människans sorger och problem och är redo att hjälpa. ”Hos Gud finns vishet och makt, hos honom finns råd och förstånd” (Job 12:13). Gud vet alltid vad han ska göra och hur han ska göra det. ”O vilket djup av rikedom och vishet och kunskap hos Gud!”, utbrister Paulus (Rom 11:33).

Gud är levande och aktiv

”Herren är den sanne Guden, han är den levande Guden, den evige Konungen” (Jer 10:10). Jesus sa: ”Min Far verkar fortfarande, och därför verkar även jag” (Joh 5:17). Han är uppehållaren av allt liv och förutsättningen för dess existens. ”I honom är det vi lever och rör oss och är till” (Apg 17:28).

Gud är helig, rättfärdig och rättvis

Gud är upphöjd över alla skapade ting, vida större i majestät och härlighet (Jes 6:3). Han är fullkomlig. ”Han är Klippan, fullkomliga är hans gärningar, för alla hans vägar är rätta. En trofast Gud utan svek, rättfärdig och rättvis är han” (5 Mos 32:4).

Med *Guds rättfärdighet i lagen* menas den rättfärdighet och helighet som han *kräver* av människorna. De ska vara heliga och rättfärdiga som han, i full harmoni med alla hans bud. ”Var alltså fullkomliga, så som er himmelske Far är fullkomlig” (Matt 5:48). ”Ni ska vara heliga, för jag Herren er Gud är helig” (3 Mos 19:2).

Med *Guds rättfärdighet i evangeliet* menas den rättfärdighet och helighet som han nådigt *tillräknar* syndarna för Kristi skull. Evangeliet proklamerar och räcker fram *Kristi rättfärdighet* som en fri gåva åt den skuldtyngda människan. ”Nu har det uppenbarats en rättfärdighet från Gud utan lag, ... en rättfärdighet från Gud genom tro på Jesus Kristus” (Rom 3:21, 22).

Gud är allsmäktig

”Vår Gud är i himlen, han gör allt han vill” (Ps 115:3). Hans makt och förmåga är lika obegränsad som han själv. ”Han kan göra långt mycket mer än allt vi ber om eller tänker oss” (Ef 3:20). ”För ingenting är omöjligt för Gud” (Luk 1:37).

När Gud verkar *direkt*, kan ingenting stå emot honom, t ex vid skapelsen: ”Han sade och det blev till, han befallde och det stod där” (Ps 33:9). När Gud verkar *indirekt*, dvs genom medel, t ex i evangeliets inbjudan, då kan människan stå emot.

Gud är god

”Ingen är god utom Gud allena” (Matt 19:17). Han är den absoluta godheten. Ingen defekt finns hos honom. Han vill sina skapade varelsers bästa. ”Herren är god mot alla och förbarmar sig över alla sina verk” (Ps 145:9). Guds godhet betyder att han är *kärleksfull*. Han vill ingen syndares död. Han vill rädda människan tillbaka till det lyckliga livet i kärleksfull gemenskap med honom. ”Med evig kärlek har jag älskat dig, därför låter jag min nåd förbli över dig” (Jer 31:3). ”Gud är kärlek” (1 Joh 4:8). Guds godhet betyder att han är *barmhärtig och nådig*. Han presenterar sig för Mose som ”en Gud barmhärtig och nådig, sen till vrede och stor i nåd och sanning” (2 Mos 34:6). I Nehemja heter det: ”Du är en Gud som förlåter, nådig och barmhärtig, sen till vrede och stor i nåd” (Neh 9:17).

Gud är treenig

Han är ett enigt väsen, men det finns tre skilda personer i detta odelbara och odelade väsen. Med person menas inte en del eller egenskap i en annan, utan det som existerar av sig självt. Fadern är Gud, Sonen är Gud, den helige Ande är Gud, och likväl är det inte tre gudar utan *en* Gud. Inte heller är den ende Guden uppdelad på tre delar, så att varje person är en tredjedel av gudomen. Nej, varje person är ”gudomens hela fullhet” (Kol 2:9). Inte heller är var och en bara en annan uppenbarelseform eller fas av det enda gudomliga väsendet, så som is och ånga bara är skilda former av vatten. Nej, var och en är en särskild person med särskilda uppgifter men samtidigt samma gudomsväsen.

Guds väsen är *en djup hemlighet*, eftersom det saknar varje analogi eller parallell. Gud är unik. Om människan gör sig en bild av Gud utifrån mänskliga erfarenheter och paralleller, blir det enligt Bibeln alltid en avgud (2 Mos 20:4f). Gud är sådan han är enligt den särskilda uppenbarelseformen. ”Jag är som jag är” (2 Mos 3:14), dvs ”så som jag uppenbarar mig”.

Fadern är den sanne Guden. Om Fadern säger Jesus att han är ”den ende

sanne Guden” (Joh 17:3). Paulus skriver: ”Så har vi bara en Gud, Fadern” (1 Kor 8:6).

Sonen är den sanne Guden. ”Vi är i den Sanne, i hans Son Jesus Kristus. Han är den sanne Guden och det eviga livet”, skriver Johannes (1 Joh 5:20). Sonen är av samma väsen som Fadern. ”Jag och Fadern är ett”, säger Jesus (Joh 10:30). ”Alla ska ära Sonen så som de ärar Fadern. Den som inte ärar Sonen ärar inte heller Fadern som har sänt honom” (Joh 5:23).

Den helige Ande är den sanne Guden. Den helige Ande är både Faderns Ande (Matt 10:20) och Sonens Ande (Gal 4:6). Anden kallas för ”Hjälparen”. Jesus talar om ”Hjälparen, den helige Ande som *Fadern* ska sända *i mitt namn*” (Joh 14:26). Strax därefter står det: ”När Hjälparen kommer som *jag* ska sända er från Fadern, sanningens Ande som utgår från Fadern, då ska han vittna om mig” (Joh 15:26).

Att bli döpt till den sanne Guden betyder enligt Matt 28:19 att bli döpt ”i Faderns och Sonens och den helige Andes namn”.

4. LÄRAN OM KRISTUS

Personnamnet

Kristi personnamn är Jesus, som betyder ”frälsare” och i detta fall ”en frälsare från synd”. Om jungfru Maria heter det: ”Hon ska föda en son, och du ska ge honom namnet Jesus, för *han ska frälsa sitt folk från deras synder*” (Matt 1:21). Jesus är judarnas utlovade frälsare eller befriare, men inte bara judarnas utan alla människors. Jesaja profeterar: ”Jag ska sätta dig till ett ljus för hednafolken, för att du ska bli min frälsning intill jordens yttersta gräns” (Jes 49:6). Johannes skriver: ”Han är försoningen för våra synder, och inte bara för våra utan också för hela världens” (1 Joh 2:2). Han är vidare enligt Nya testamentet den ende frälsaren: ”Hos ingen annan finns frälsningen, och under himlen finns inget annat namn som människor fått genom vilket vi blir frälsta” (Apg 4:12). Självsäger Jesus: ”Jag är vägen, sanningen och livet. Ingen kommer till Fadern utom genom mig” (Joh 14:6).

Ämbetsnamnet

Jesus ämbetsnamn är Kristus, som betyder ”den smorde” och utgår från

det grekiska verbet för "smörja". Utgår man i stället från det hebreiska verbet för "smörja" får man ordet *mashiach* som i grekiserad form blir Messias. Att bära ämbetsnamnet Kristus eller Messias betyder att ha fått ett speciellt ämbete eller uppdrag av Gud.

Enligt Gamla testamentet fick Israels präster, profeter och kungar sina uppdrag eller ämbeten från Gud. I synnerhet kungen kallas "Herrens smorde". Hebreerbrevet talar om Jesus som "Guds smorde" i anslutning till Psaltaren 45: "Om Sonen säger han: Gud, din tron består i evigheters evighet, och ditt rikes spira är rättens spira. Du älskar rättfärdighet och hatar orättfärdighet. Därför, Gud, har din Gud *smort dig* med glädjens olja *mer än dina medbröder*" (Hebr 1:8-9). "Medbröder" är sådana som också blivit smorda till ett ämbete från Gud. "Mer än dina medbröder" anger att Jesus ämbete är högre än prästernas, profeternas och kungarnas under gamla förbundets tid. När Jesus erkänns som "Messias, den levande Gudens Son" (Matt 16:16), håller man honom för att vara den som har ett högre uppdrag och är större än alla tidigare profeter, präster och kungar. Han är den fullkomlige och slutlige profeten, prästen och kungen.

Kristus som profet

En profet är en person som talar för en annan, så som Aron var Mose mun inför farao (2 Mos 7:1). En Guds profet är en person som är "Guds mun" (Jes 1:20, 40:5, 58:14), en som talar på Guds vägnar. Att den kommande Messias skulle vara en profet hade bl a framhållits i 5 Mos 18:15: "En profet bland ditt folk, av dina bröder, en som är mig lik, ska Herren din Gud låta uppstå åt dig. Honom ska ni lyssna till." I Nya testamentet tillämpas dessa ord på Jesus (se Apg 3:19-26). Enligt Luk 13:33 talade Jesus om sig själv som en profet, och hans lärjungar betraktade honom som "en profet, mäktig i ord och gärningar inför Gud och hela folket" (Luk 24:19).

Hebreerbrevet inleds med orden: "I forna tider talade Gud många gånger och på många sätt till fäderna genom profeterna, men nu i den sista tiden har han talat till oss genom sin Son" (Hebr 1:1f). Som Guds Son är Jesus den unike profeten med full kunskap om Gud och hans vilja. Johannes döparen säger om Jesus: "Den som kommer från himlen är över alla. Han vittnar om det han har sett och hört" (Joh 3:31f). Självsäger Jesus: "Jag har låtit er veta allt som jag hört av min Far" (Joh 15:15).

Kristus som präst

En präst i gamla förbundet är en offerpräst som genom medling och offer strävar efter att försona människan med Gud. ”Varje överstepräst blir utsedd bland människor och insatt för människors skull, för att göra tjänst inför Gud och bära fram gåvor och offer för deras synder”, står det i Hebr 5:1. Om man jämför offerprästens och profetens uppgifter, kan man säga att *offerprästen representerar människan inför Gud, medan profeten representerar Gud inför människan.*

Att den kommande Messias skulle vara en offerpräst var utsagt i Gamla testamentet. ”Du är en präst för evigt på samma sätt som Melkisedek” (Ps 110:4. Se också Sak 6:13). Av Nya testamentets böcker vill särskilt Hebreerbrevet visa att Jesus är den slutgiltige offerprästen, en överstepräst som fullbordar gamla förbundets offertjänst en gång för alla genom att offra sig själv till försoning för alla människor. ”Genom det större och fullkomligare tabernakel, som inte är gjort av människohand och alltså inte tillhör den här skapelsen, gick han in i det allra heligaste en gång för alla, inte med bockars och kalvars blod utan med sitt eget blod, och vann en evig återlösning” (Hebr 9:11-12). Jesus är både *den slutgiltige offerprästen och det slutgiltiga försoningsoffret.* ”Se Guds lamm som tar bort världens synd”, säger Johannes och pekar på Jesus (Joh 1:29), och Petrus skriver: ”Ni vet ju att det inte var med förgängliga ting som silver eller guld ni blev friköpta från det meningslösa liv ni ärvt från era fäder. Nej, det var med Kristi dyrbara blod, som med blodet av ett lamm utan fel och brist” (1 Petr 1:18-19).

Kristus som kung

Att den kommande Messias också skulle vara en kung betonas i många gammaltestamentliga profetior. ”Jag har slutit förbund med min utvalde, gett min ed till min tjänare David: Jag ska låta din ätt bestå för evigt och bygga din tron från släkte till släkte” (Ps 89:4-5). ”För ett barn blir oss fött, en son blir oss given. På hans axlar vilar herradömet, och hans namn är: Under, Rådgivare, Mäktig Gud, Evig Fader, Fridsfurste. Så ska herradömet bli stort och friden utan slut över Davids tron och hans kungarike” (Jes 9:6f). I Sak 9:9 uppmanar profeten Jerusalem att fröjda sig över sin kungs ankomst: ”Fröjda dig stort, dotter Sion! Jubla, dotter Jerusalem! Se, din konung kommer till dig, rättfärdig och segerrik är han. Han kommer ödmjuk, ridande på en åsna, på en åsninnas föl.”

Nya testamentet betonar att Jesus var av Davids hus och släkt (Luk

2:4). När han föddes frågade de vise männen efter den nyfödde judakungen (Matt 2:2). Inför Pilatus bekräftade Jesus att han var en kung och tillade: ”Därför är jag född och därför har jag kommit till världen” (Joh 18:37). Maria får veta om den son som hon ska föda: ”Han ska bli stor och kallas den Högstes Son, och Herren Gud ska ge honom hans fader Davids tron. Han ska vara kung över Jakobs hus för evigt, och *hans rike ska aldrig ta slut*” (Luk 1:32-33).

Jesus var inte det slags kung som många judar väntade sig att Messias skulle vara. ”Mitt rike är inte av den här världen”, sa Jesus till Pilatus (Joh 18:36). Till fariseer som väntade på ett jordiskt lyckorike sa Jesus: ”Guds rike kommer inte så att man kan se det med ögonen” (Luk 17:20). Kristus var inte en världslig kung, inte en rival till Herodes eller till den romerske kejsaren. Hans kungavälde var enligt Nya testamentet ett rike utan slut och han själv var en evig kung, den Högstes Son. I Uppenbarelseboken kallas han för ”herrarnas Herre och kungarnas Kung” (Upp 17:14).

Kristus som sann Gud

Judarna betraktade påståendet att Jesus var Guds Son som en hädelse (Matt 26:63-65). På 300-talet e Kr lärde Arius, en präst i Alexandria, att Jesus bara var lik Fadern (grek. *homoi-ousios*), inte fullt jämlik eller av samma väsen som Fadern (*homo-ousios*). Kyrkan förkastade arianismen i nicenska och athanasianska trosbekännelserna.

Bland bibliska vittnesbörd om Kristi gudom kan följande nämnas: I Gamla testamentet profeterar Jesaja om den kommande Messias med bl a följande ord: ”Ett barn blir oss fött, en son blir oss given ... hans namn är *Mäktig Gud*” (Jes 9:6). I Mika 5:2 sägs att han kommer att födas i Betlehem men att ”hans ursprung är före tiden, från evighetens dagar”. I Jer 23:6 står det om Messias: ”Detta är det namn man ska ge honom: *HERREN vår rättfärdighet*.” Bara Gud själv kan bära namnet HERREN. I Nya testamentet skriver Lukas att änglarna förkunnade att barnet i Betlehem, Marias nyfödde son, var ”Messias, HERREN” (Luk 2:11). Jesus talade vanligtvis om sig själv som ”Människosonen”, en person som enligt Daniel 7 kommer från himlen och har ett evigt rike (verserna 13-14). När Petrus bekänner om Jesus: ”Du är Messias, den levande Gudens Son”, säger Jesus: ”Salig är du, Simon, Jonas son, för det är inte kött och blod som har uppenbarat det för dig, utan min Far i himlen” (Matt 16:17). Enligt Johannes säger Jesus: ”Mina får lyssnar till min röst, och

jag känner dem, och de följer mig. Jag ger dem evigt liv. De ska aldrig någonsin gå förlorade, och ingen ska rycka dem ur min hand. Min Far som har gett mig dem är större än allt, och ingen kan rycka dem ur min Fars hand. *Jag och Fadern är ett*” (Joh 10:27-30). Enligt Joh 10:37-38 hänvisar Jesus till sina gärningar som bevis på sin gudom: ”Om jag inte gör min Fars gärningar, så tro mig inte. Men om jag gör dem, tro då på gärningarna om ni inte kan tro på mig. Då ska ni inse och förstå att *Fadern är i mig och jag i Fadern.*”

Kristus som sann människa

Fast judarna aldrig tvivlade på att Jesus, som bodde och levde bland dem, var en verklig människa, uppstod senare en villolära som kallas *do- ketism* (av det grek. verbet *doketn* = ”att synas vara”). Enligt doketismen såg det bara ut som om Kristus var en verklig människa. I själva verket var han inte det, menade doketisterna. Några förnekade att han hade en mänsklig kropp, andra att han hade en mänsklig själ eller en mänsklig vilja.

Nya testamentet betonar inte bara att Kristus är sann Gud utan också att han är en sann människa. Han föddes av en mänsklig mor och av henne fick han mänsklig natur (Luk 1:35). Han har en kropp som består av kött och blod och ben (Luk 24:39). Han har en mänsklig själ (Matt 26:38) som ”växte i vishet” (Luk 2:52), hade känslor (Joh 11:33, Hebr 4:15) och en vilja (Luk 22:42). Han blev hungrig (Matt 4:2), törstig (Joh 19:28), åt och drack (Matt 11:19), sov (Mark 4:38), led och dog (Matt 20:18,19, Joh 19:30).

Hur och när blev Kristus gudamänniskan?

Liksom treenigheten är en djup hemlighet, eftersom den saknar varje parallell, så är också föreningen av två naturer i Kristus, i *en* person, en djup hemlighet. Utifrån det bibliska materialet kan följande punkter noteras som helt unika för Jesus Kristus:

- Jesus var inte under ett antal år bara en människa som sedan upphöjdes till Gud. Köttet blev inte Gud utan ”*Ordet* (= den evige Sonen) *blev kött*” (Joh 1:14). ”Gud sände sin Son, född av kvinna”, skriver Paulus (Gal 4:4). Den personliga föreningen kom till stånd på det sättet att *den evige Sonen antog och införlivade i sin gudomliga person en annan natur, nämligen den mänskliga. Detta hände när Jesus avlades* (Luk 1:35). Inte någon gång, inte ens vid Jesu död, existerade den

mänskliga naturen utanför eller skild från Sonen. Från Jesu mänskliga naturs första stund hade den sin existens i Guds Sons person.

- Kristi båda naturer, den mänskliga och den gudomliga, har var och en sina egna väsentliga egenskaper, funktioner och aktiviteter. Men eftersom båda naturerna tillhör samma person, kan egenskaperna hos den ena naturen tillskrivas hela personen. Kristus föddes av jungfrun Maria enligt sin mänskliga natur ”när tiden var inne” (Gal 4:4) och han var enligt sin mänskliga natur ”omkring trettio år” när han började sin offentliga verksamhet (Luk 3:23). Men med tanke på sin gudomliga natur kan han säga: ”Jag säger er sanningen: *Jag Är*, innan Abraham fanns” (Joh 8:58). I den athanasianska trosbekännelsen heter det: Kristus är ”jämlik Fadern efter den gudomliga naturen, ringare än Fadern efter den mänskliga naturen”.
- Alla människor som avlats på naturligt sätt föds med synd. Men Jesus föddes *utan synd* genom att jungfrun Maria på ett mirakulöst sätt blev havande med detta barn. Den utlovade Messias skulle födas av en jungfru (Jes 7:14) och denna profetia tillämpas på Maria och hennes son enligt Matteus 1:22-23. I Luk 1:35 proklamerar jungfrufödelsen och Kristi syndfrihet så här: ”Den helige Ande ska komma över dig, och den Högstes kraft ska vila över dig. Därför ska barnet som föds kallas heligt och Guds Son.” Som sann människa har alltså Kristus en unik tillblivelse och han är också unik genom att han aldrig gjorde någon synd. ”Vem av er kan visa att jag skulle ha syndat?” (Joh 8:46). ”Han hade inte gjort någon synd, och inget svek fanns i hans mun”, betonar Petrus i anslutning till profetian i Jesaja 53:9 (1 Petr 2:22).
- På grund av syndfriheten är Kristi mänskliga natur odödlig. Människan dör som en följd av synden, skriver Paulus (Rom 6:23). Men Kristus hade inga egna synder. Därför behövde han inte dö. När han dog, var hans död *ett frivilligt offer för människornas synder*: ”Jag ger mitt liv för att sedan ta det tillbaka. Ingen tar det ifrån mig, utan jag ger det av fri vilja. Jag har makt att ge det, och jag har makt att ta tillbaka det” (Joh 10:17-18).

Kristi uppståndelse

”Om Kristus inte har uppstått, då är er tro meningslös och ni är fortfarande kvar i era synder. Och i så fall är de som insomnat i Kristus förlorade. Om det bara är för detta livet vi har vårt hopp till Kristus, då är vi de ömkligaste av alla människor. Men nu har Kristus verkligen

uppstått från de döda, som förstlingen av de insomnade” (1 Kor 15:17-20). Detta bibelcitrat visar hur grundläggande Kristi uppståndelse är för den kristna tron.

Tidigare i samma kapitel har Paulus hänvisat dels till Gamla testamentets profetior, dels till *en rad ögonvittnen* som grundval för förkunnelsen om Kristi uppståndelse: ”Jag förde vidare till er det allra viktigaste, vad jag själv har tagit emot: att Kristus dog för våra synder enligt Skrifterna, att han blev begravd, att han uppstod på tredje dagen enligt Skrifterna och att han visade sig för Kefas och sedan för de tolv. Därefter visade han sig för mer än femhundra bröder på samma gång. De flesta av dem lever än, även om några har insomnat. Sedan visade han sig för Jakob och därefter för alla apostlarna. Allra sist visade han sig också för mig, som för ett ofullgånget foster. Jag är ju den minste av apostlarna, inte värd att kallas apostel, eftersom jag har förföljt Guds församling” (1 Kor 15:3-9).

Eftersom Kristus bar hela världens synd (Joh 1:29) och tog syndens straff på sig i alla människors ställe (Jes 53:5), betyder hans uppståndelse att alla människors synder är fullt sonade. Kristi uppståndelse är beviset på att Fadern har accepterat Sonens gottgörelse för alla människor. Därför säger Paulus: ”Om Kristus inte har uppstått, då är er tro meningslös och ni är fortfarande kvar i era synder” (1 Kor 15:17). I och med Kristi fullbordade gottgörelse kan Paulus utropa: ”*Så finns nu ingen fördömlig för dem som är i Kristus Jesus!*” (Rom 8:1). Att tro är detsamma som att vara i Kristus Jesus, att ta emot honom som har betalat syndaskulden och som övertäcker syndaren med sin rättfärdighet. Johannes sammanfattar: ”Så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son, för att var och en som tror på honom inte ska gå förlorad utan ha evigt liv. Gud har inte sänt sin Son till världen för att döma världen, utan för att världen ska bli frälst genom honom. Den som tror på honom blir inte dömd. Men den som inte tror är redan dömd, eftersom han inte tror på Guds enfödde Sons namn” (Joh 3:16-18).

Jesus hade upprepade gånger klargjort för judarna att han var Guds Son (Joh 5:17-23, 10:30). Fast hans underverk var tillräckliga för att underbygga detta anspråk (Joh 5:36, 10:25), krävde många judar om och om igen ett tecken från himlen som bevis på hans gudomliga uppdrag och auktoritet. Som svar på deras begäran hänvisade Jesus till sin uppståndelse (Matt 12:38-40, Joh 2:19). Eftersom Kristus uppstod från de döda, ”har han med kraft bevisats vara Guds Son” Rom 1:4).

Kristi återkomst och domen

De kristna bekänner i den apostoliska trosbekännelsens tredje artikel: "Uppstigen till himmelen, sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida, *därifrån igenkommande till att döma levande och döda.*" Petrus betonar: "Han befallde oss att predika för folket och vittna om att han är den som Gud har utvalt till domare över levande och döda" (Apg 10:42). Fadern "har gett honom makt att hålla dom, eftersom han är Människosonen", skriver Johannes (5:27). Samme Jesus som stod inför Kaifas och Pontius Pilatus och dömdes av dem båda, ska enligt Bibeln på den yttersta dagen vara alla folks domare. Han ska döma både levande och döda. Paulus skriver: "Vi måste alla träda fram inför Kristi domstol" (2 Kor 5:10).

Vad grundar sig domen på? Om Kristus skulle döma människorna efter budordens lag skulle ingen enda bli frikänd. "Om du, HERRE, tillräknar synder, Herre, vem kan då bestå?", heter det i Psalt 130:3. Jesus säger: "Det ord som jag har talat ska döma honom på den yttersta dagen" (Joh 12:48). Vad menas med "det ord som Jesus har talat"? Av sammanhanget framgår att detta ord är *evangeliet*, som människor tar emot i tro eller förkastar i otro. Den enskildes dom avgörs alltså av om han tagit emot eller förkastat frälsningen i Kristus Jesus. *Endast otron fördömer.* Jesus säger enligt Joh 5:24: "Jag säger er sanningen: Den som hör mitt ord och tror honom som har sänt mig, han har evigt liv. Han drabbas inte av domen utan har gått över från döden till livet." Enligt Joh 11:25 säger han: "Jag är uppståndelsen och livet. Den som tror på mig ska leva om han än dör."

Frågor och svar

Varför styckas Jesajaboken sönder?

Fråga: Efter att ha läst din Jesajakommentar ”Jesajas bokrulle” (XP Media 2014) måste jag fråga: Hur kan det komma sig att forskare plockar sönder Jesajas välkomponerade bok i en rad osammanhängande bitar och påstår att det mesta kommit till långt efter Jesajas tid? Är Jesaja en lögnare när han så tydligt anger tiden för sitt framträdande som ”HERRENS mun” i kap 1:1? Dessutom preciserar han ju flera gånger i sin bokrulle i vilken historisk situation han befinner sig när han tar till orda (t ex 6:1ff, 7:1ff, 20:1ff, 36:1ff). Hur kan man bortse från detta?

Svar: Din fråga är berättigad. Normalt bortser man inte från en profetboks angivna historiska sammanhang. De uppgifter en text förmedlar om den historiska situationen är till stor hjälp vid tolkningen.

Varför bortser man då från vad Jesaja uttryckligen säger om den historiska bakgrunden till sin förkunnelse? Det gäller i synnerhet kap 40-66 vars historiska bakgrund tydligt anges i de närmast föregående kapitlen, men det gäller också en rad avsnitt inom kap 1-39.

Jag ska försöka besvara denna fråga så kortfattat det går i några punkter:

1. Den förste som hävdade att Jesaja inte kan ha förkunnat vad som står i kap 40-66 var J. C. Döderlein år 1775. Han menade att omnämnandet av Babel måste ha som bakgrund vad som hände långt efter Jesajas tid, nämligen först på 500-talet f Kr då det nybabyloniska riket var den dominerande världsmakten. Jesaja nämner ju Babel som Herrens och hans folks fiende och att en befrielse från Babels fångenskap ska äga rum tack vare Koresh. Profetiorna om denna befrielse gick i uppfyllelse i och med Koresh erövring av Babel år 539 f Kr.
2. Mot slutet av 1800-talet nöjde man sig inte med en Deuterojesaja för kap 40-66, utan Budde (1891) och Duhm (1892) tillskrev kap

55-66 en ännu senare författare, en Tritojesaja, som de trodde var verksam efter den babyloniska fångenskapens tid.

3. Avgörande för uppkomsten av en Deuterojesaja och en Tritojesaja är alltså att Jesaja talar om Babel och Babels kung som Guds folks fiende fastän fienden på hans tid var Assyrien och dess kungar.
4. Döderlein, Budde och Duhm med flera har gjort en allvarlig felbedömning när det gäller omnämmandet av Babel i Jesajaboken. Babel spelade nämligen en dominerande roll också på Jesajas tid. Akkadiska lertavlor visar det och de som studerar assyriologi har känt till detta alltsedan slutet av 1800-talet. Redan på 730-talet f Kr blev det en kamp om makten över det ekonomiskt och ideologiskt domineranta Babel. År 729 f Kr besegrade Assurkungen Tiglat-pileser III kaldeerna och antog titeln "Babels kung" under namnet Pulu. Han nämns under detta namn ett par gånger i GT. De efterföljande assyriska kungarna Shalmaneser V (727-722) och Sargon II (722-705) var också angelägna att bevara dubbelmonarkin Assur-Babel och bära titeln "Babels kung". Många bibelutläggare har vid tolkningen av Jes 14 konstaterat att Babels kung, som Jesaja porträtterar i detta kapitel, påminner om Sargon II. Men de har inte noterat att Sargon II också i verkligheten var *Babels kung* enligt assyriska källor.
5. Sargons efterträdare Sanherib (705-681), som invaderade och ödelade Juda 702-701 f Kr, var mycket angelägen att behålla kontrollen över Babel. På hans tid försökte kaldeern Marduk-apal-idinna II (omnämnd av Jesaja i kap 39 under namnet Merodak-Baladan) återerövra Babel under kaldeisk kontroll. Han misslyckades, men en bitter kamp ägde rum under flera år mellan assyrier och kaldeer om kontrollen över Babel. Det är i detta sammanhang kung Hiskia i Juda får besök av Marduk-apal-idinnas sändebud (se Jes 39).
6. Sanherib besegrade kaldeerna och kom att bli den kung som enligt Jesajas profetior skulle komma som "en rakkniv hyrd på andra sidan floden – nämligen Assyriens kung" och "raka av allt hår både på huvudet och nertill" (Jes 7:20). Herren använde sig av Sanherib som sitt vredesverktyg pga folkets grova avfall från Herren. "Jag befällde honom att plundra och ta byte och trampa ner dem som smuts på gatorna" (Jes 10:6). Genom Jesaja som Herrenns mun kommenterar Herren Sanheribs svåra ödeläggelse av Juda: "Har du inte hört att jag för länge sedan ... bestämde det, och nu har jag låtit det komma.

Du fick makt att ödelägga befästa städer och göra dem till ruinhögar. Deras invånare blev maktlösa, de blev förskräckta och stod med skam” (Jes 37:26f). Jesaja beskriver redan i inledningskapitlet till sin bok vad som skett genom vredesverktyget Sanherib: ”Ert land är en ödemark, era städer är uppbrända i eld... Om HERREN Sebaot inte hade lämnat kvar en liten återstod åt oss, då hade vi blivit som Sodom, vi hade liknat Gomorra” (1:7-9).

7. I kap 36-39 berättar Jesaja utförligt om Sanheribs svåra ödeläggelse år 701 f Kr. *Detta är enligt Jesaja den historiska bakgrunden till kap 40-66, inte vad som hände på 500-talet.* Med följande ord bekräftar Sanherib själv i en assyrisk inskrift vad Jesajas ord om Sanheribs svåra härjningar: *”När det gäller Hiskia, juden som inte böjde sig i underkastelse under mitt ok, belägrade jag 46 av hans starkt befästa städer och ett otal mindre byar i deras grannskap och besegrade dem... Jag deporterade därifrån 200 150 människor, unga och gamla, män och kvinnor... Jag stängde in honom själv (Hiskia) som en fågel i en bur i Jerusalem... Hans städer som jag förstörde avskar jag från hans land”* (se ANET s 288).
8. Alltjämt bygger de flesta Jesajaforskare på den felbedömning som alltifrån Döderlein, Duhm m fl skett när det gäller den historiska bakgrunden till Jes 40-66. Det leder till en tolkning av Jes 41 som blir ett avgörande stöd för teorin om en Deuterokesaja. För om den historiska bakgrunden till kap 41 är situationen på 500-talet f Kr, kan inte 41:2 syfta på Sanherib utan måste syfta på Koresh när det står: ”Vem har låtit denne uppstå i öster ... vem ger folkslag i hans våld.” Eftersom 41:1-20 handlar om erövringar som på Jesajas tid redan ägt rum och som profetens motpart också kan konstatera har ägt rum, måste författaren här vara en senare Jesaja, en Deuterokesaja, om dessa verser handlar om Koresh. Men det finns ingen anledning att ifrågasätta den historiska bakgrund som Jesaja anger. Och även om man inte vill acceptera Jesajabokens uppgift om bakgrunden, visar ett noggrant studium av kap 41 att *41:2-20 handlar om en skrämmande ”motståndare”* (och det var verkligen Sanherib som kap 36-39 handlar om), medan *41:25-29 innehåller ”glädjebud” för Sion* (v 27), ”vad som ska hända i framtiden” (v 23), förutsägelser om en befriare. Jesaja återkommer med förutsägelser om Koresh i 44:24-45:13, 46:10-13 och 48:6b-19, en skuggbild av den sanna befrielsen genom Messias.

9. Låt mig kort summera vad Jesaja 41 handlar om. Herren utlyser en rättegång där han presenterar bevis för att han till skillnad från avgudarna är en levande Gud som kontrollerar historien och kan förutsäga den. Hans otroende motpart kan inte förneka att Herren genom Jesaja flera gånger förutsagt den skrämmande ödeläggelse som nu ägt rum. Han har också förutsagt den mirakulösa räddning som ägde rum 701 f Kr, bl a i 14:25: ”Jag ska krossa Assur i mitt land, på mina berg ska jag trampa ner honom.” Den plågade resten i Juda tröstas med orden: ”Dina motståndare ska bli till intet och förgås” (vers 11). Avgudarna har inte kunnat förutsäga vad som nu skett: ”Var finns era tidigare utsagor? Lägg fram dem, så ska vi ge akt på dem och se efter hur de har gått i fullbordan” (vers 22). Mot slutet av rättegången ger Herren hednafolken ytterligare en chans: ”Eller låt oss höra vad som ska komma. Tala om vad som ska hända i framtiden, så att vi kan se att ni är gudar” (vers 22c-23). Men avgudarna är blinda och stumma. De kan inte se in i framtiden. ”Se, ni är mindre än ett intet, ert verk är ingenting alls” (vers 24). Herren har bevisligen förutsagt vad som nu skett, och nu förkunnar han nya ting: ”Jag låter en man uppstå i norr och han kommer från öster. Han ska åkalla mitt namn” (vers 25a). Detta glädjebud om Koresh och befrielse genom honom borde den plågade resten av folket lita på, eftersom Herrens tidigare förutsägelser bevisligen gått i uppfyllelse. Rättegången avslutas med följande dom över avgudadyrkare och deras gudar: ”De är alla fåfänglighet, deras verk är ett intet, deras avgudabilder är vind och tomhet” (vers 29).
10. Avslutningsvis: Har antagandet att stora delar av Jesajaboken har en senare historisk bakgrund än den som Jesaja själv anger underlättat tolkningen av Jesajaboken? Tvärtom! Jesajaboken har styckats sönder mer och mer genom mängder av motstridiga historiska rekonstruktioner och tolkningar, så att ”en person som är otränad i bibliska studier mycket väl kan undra om alla dessa är tolkningar av samma bok” (exegeten Melugin, 1996). Den kände bibelforskaren Childs talar om ”a breakdown in exegetical method” (en kollaps i exegetisk metod) som en följd av att man frångått bibeltextens kanoniska sammanhang.

Vad menas med bibelkritik?

Fråga: Jag har hört att ordet "kritik" bara betyder "granskning". Varför är Biblicum så negativ till bibelkritiken? Är det inte bra med granskning?

Svar: Det är bra med saklig och noggrann granskning. Men när det gäller Gud och Bibeln som Guds särskilda uppenbarelse finns det en granskning (på engelska *higher criticism*) som inte är neutral utan utgår ifrån att uppgifter om Gud, hans övernaturliga uppenbarelse och under som verkliga historiska händelser, endast är mänskliga trosföreställningar. På svenska kallas i regel denna form av bibelkritik för "*historisk-kritisk bibelforskning*".

Eftersom modern vetenskap inte kommer åt och kan analysera Gud och hans undergärningar räknar den inte med övernaturliga ting utan försöker förklara allt, även Bibeln, skapelsen, Jesu person etc, utifrån en ateistisk tro. Detta arbetssätt att *förutsätta* att Skaparen inte finns annat än som en mänsklig trosföreställning kallas märkligt nog för ett *förutsättningslöst* arbetssätt och att man arbetar "vetenskapligt". Läs mera om detta i min bok *Förutsättningslös bibelforskning?* (Bibel och vetenskap nr 4, Biblicum 1972).

Historisk-kritisk bibelforskning och metod (som vi syftar på när vi använder ordet bibelkritik) slog igenom mer och mer mot slutet av 1700-talet och är idag den dominerande vid de flesta universitet och teologiska högskolor. Mot bakgrund av denna kritiks arbetssätt och förutsättningar är dess så kallade *vetenskapliga* resultat inte förvånande. Följande ord i de lutherska bekännelseskrifterna, Konkordieformeln, avvisar man: "*Den heliga Skrift ensam förblir den enda domaren, regeln och rättesnöret, varmed alla läror som med en probersten ska prövas och bedömas om de är goda eller onda, rätta eller orätta.*"

Här några exempel på bibelkritik som underminerar tilltron till Bibeln och gör det omöjligt att använda Bibeln som "högsta norm, regel och rättesnöre" för att uppnå endräkt (*concordia*) om vad som är biblisk tro, lära och bekännelse:

- Moseböckerna har inte Mose som huvudförfattare utan de har under lång tid vuxit fram från flera källor med olika synsätt. Efter en rad omredigeringar och tillägg har till sist en motsägelsefull skriftsamling uppstått, färdig först ca 1000 år efter Mose tid.

- Jesajaboken är till större delen inte Jesajas verk utan har vuxit fram under lång tid genom många nya synsätt och omtolkningar, så att boken först flera hundra år efter Jesajas tid fick sitt nuvarande innehåll.
- Danielsboken, vars huvudperson är Daniel på 500-talet f Kr, är i själva verket en anonym judes verk från 160-talet f Kr och innehåller fingerade framtidsförutsägelser och uppdiktade historier. I boken "Bibeln – myt eller sanning?" (2014) gör jag följande påpekande: *"Om förutsägelseerna och berättelserna om hur Gud ingripit och genom underverk räddat sina trogna bara är uppdiktade historier, kan inte Danielsboken trösta dem som drabbas av förföljelser för sin tros skull. Förutsättningen för Danielsbokens tröstande förmåga är att Gud verkligen är en sann och levande Gud som verkligen har sagt och gjort det som Daniel vittnar om. Är Danielsboken en bluff, ett falsarium från en anonym jude på 160-talet f Kr, måste denna bluff hemlighållas för troende och nödställda. Annars kan givetvis inte boken tjäna som en tröstebok för dem och stärka deras tro"* (s 59f).
- Nya testamentet innehåller motsägelser och olika teologier. Evangelierernas vittnesbörd om Jesus som Messias och Guds Son är fullt av motsägelser. För inte länge sedan blev Jonas Gardell teologie hedersdoktor vid universitetet i Lund efter att i ett par böcker ha sammanfattat och broderat ut vad den historisk-kritiska bibelforskningen hade lärt honom om Gud (GT) och Jesus (NT). Bl a att Jesus var "ett barn av sin tid" med många brister, inte Guds evige Son, inte en Frälsare för alla människor, inte född av en jungfru, inte kroppsligen uppstånden, bara en vägvisare - inte själva vägen, inte ska tillbes, inte är den utlovade Människosonen, inte ska komma tillbaka i härlighet på den yttersta dagen mm (se min bok "Om Gud och Jesus. Gardells tankar i Bibelns och forskningens ljus" (2009).

SE

Utblick över samtiden

Könsneutrala äktenskap i Finland

Kring första advent 2014 fick vi i Finland en ny påminnelse om striden mellan Satan och Kristus, den strid som enligt många tecken håller på att bli den sista striden som Uppenbarelseboken beskriver.

Den 28 november röstade Finlands riksdag om ett medborgarinitiativ om könsneutrala äktenskap. Ett medborgarinitiativ är en möjlighet för en betydande folkgrupp att tvinga fram en riksdagsbehandling i ett ärende om minst 50 000 underskrifter fås ihop. I de svåra regeringsförhandlingarna efter riksdagsvalet 2011 lyckades kristdemokraterna få in en skrivning att regeringen inte lägger fram något förslag om könsneutrala äktenskap under denna mandatperiod.

Omröstningen slutade i en knapp seger för dem som vill ha denna ändring, med lite större marginal än många hade räknat med: 105–92. Detta är det första medborgarinitiativ som har godkänts av riksdagen. I riksdagens lagutskott några veckor tidigare hade det blivit en minimal majoritet för förkastande. Agitationen för lagförslaget var enorm. Statsminister Alexander Stubb (samlingspartiet) fick en del kritik för att han hade talat starkt för initiativet, i motsats till många av hans partikamrater. Samtliga partier utom ett var delade i frågan. KD röstade enhälligt mot initiativet.

Ca 6 000 människor jublade på Medborgartorget när beskedet kom. Hufvudstadsbladet inledde på första sidan: ”I dag vaknar vi till ett mer jämlikt Finland.”

Ärkebiskop Kari Mäkinen hade redan före omröstningen förklarat sig stöda initiativet. Han ansåg att diskussionen hade skakat om kyrkan på ett bra sätt. Han säger sig veta hur mycket det här betyder för regnbågsfolket: ”Med hela mitt hjärta gläder jag mig för dem och med dem”, skrev han på sin Facebooksida strax efter omröstningen.

Direkt efter omröstningen började ett massutträde ur folkkyrkan, de flesta tydligen mot bakgrund av ärkebiskopens uttalande, alltså övervägande konservativa. Ca 13 000 personer utträdde över ett veckoslut. Förr har stora mängder utträtt när Päivi Räsänen, ordförande för kristdemokraterna, uttalat sig, och även nu angav en del att de utträtt på grund av att hon skarpt kritiserade statsministern för hans aktiva stöd för initiativet.

Detta ledde till aktivitet bland biskoparna. Biskopen i Borgå, Björn

Vikström, och biskopen i S:t Michel, Seppo Häkkinen, gjorde ett gemensamt uttalande där de vädjade för att bevara endräkten i kyrkan. De båda biskoparna har olika uppfattning i sakfrågan. Vikström är positiv till homoäktenskap, medan Häkkinen är negativ. Trots det vädjade båda om att ingen för denna frågas skull ska utträda ur kyrkan.

Ett uppseendeväckande uttalande gjordes kort efteråt av kyrkostyrelsens kanslichef Jukka Keskitalo. Han försökte lugna dem som har den traditionella synen på äktenskapet, att kyrkan inte på något sätt har ändrat sin uppfattning om äktenskapet. Därmed framför han indirekt kritik mot ärkebiskopen. Han är tydligen skärrad över att så många utträtt på grund av ärkebiskopens ställningstagande, som kostar kyrkan stora pengar. Det är ju ändå så att många ser ärkebiskopens uttalande som ”kyrkans” officiella linje trots att han går emot det som kyrkan officiellt lär.

I sinom tid följer helt säkert en hård mangling i kyrkomötet om kyrkan ska bevara sin vigselrätt eller avstå. Oberoende av hur beslutet blir kommer det att bli svåra motsättningar.

Finland fick en partnerskapslag 2002, även då efter en hård debatt. Då gavs inte möjlighet åt parterna att ta varandras namn eller adoptera barn tillsammans. Ett symptom på drivkraften för den nya lagen är att den också har kallats ”jämlig äktenskapslagstiftning”. Finland är det sista av de nordiska länderna som gått in för denna lagstiftning. Den nya lagen torde dock inte träda i kraft förrän 2017, eftersom många tillhörande bestämmelser måste beredas.

Vi hoppas att allt fler inser hur långt folkkyrkan är från Guds ord och lyssnar till Uppenbarelsebokens befallning (18:4): *Gå ut från henne, mitt folk, så att ni inte deltar i hennes synder och drabbas av hennes plågor.*

Upprop för samvetsfrihet att vägra utföra abort

Ett annat medborgarinitiativ har också varit aktuellt i Finland: att vårdpersonal ska få rätt att av samvetsskäl vägra utföra abort. En sådan rättighet har man inte i Finland, inte heller i Sverige, i motsats till flertalet av de europeiska länderna. Initiativet hade i mitten av november samlat in de stipulerade 50 000 underskrifterna och går alltså vidare till riksdagen.

Ett exempel på hur medierna även här utövar påtryckningar gavs i tidningarna Vasabladet och Österbottens Tidning på domsöndagen 23.11.2014. En gynekolog uttalade kritik mot att sjukvårdspersonal ska ha rätt att vägra döda ofödda barn. Han föredrar nuvarande lagstiftning och hänvisar till att det uppstår en risk att en kvinna inte får den vård hon har rätt till. Han menar också att möjligheten att vägra utföra abort skapar en ojämlik arbetssituation inom vården.

I samma nummer presenterades två andra personer som var positiva till abort och negativa till initiativet. De hänvisade till kvinnans rätt att bestämma över sin kropp. Däremot fick ingen vårdpersonal som deltagit i upproppet komma till tals. Ingenting sades om barnens rätt till liv.

I Finland utfördes 10 490 aborter år 2011. Antalet aborter per 1000 fertila kvinnor var 8,9, vilket är lägre än i övriga Norden. Den nuvarande lagstiftningen i Finland ger rätt till fri abort till vecka 12. Från vecka 12 till vecka 24 krävs myndigheternas godkännande.

På fjärdedag jul, Värnlösa barns dag (i Finland kallas dagen Menlösa barns dag), minns vi det gruvliga barnmordet i Betlehem. Då mördades kanske några tiotal värnlösa barn. Kontrasten är stor till det faktum att man i tiotusentals aborter utan betänkligheter tar livet av verkligt värnlösa barn, som i sin mors liv redan har alla väsentliga organ och är levande människor. (I Sverige utförs mellan 35 000 och 38 000 aborter årligen, enligt Socialstyrelsens statistik. Red.)

Ola Österbacka

”Förlusten av Menighetsfakulteten”

”De som kämpar för klassisk, bibelgrundad kristendom i Norge kan inte längre räkna med draghjälp från MF” (övers. till svenska, red.). Detta stod som överskrift och inledning till en ledarartikel i den norska kristna dagstidningen Dagen den 11 augusti 2014. Ledarskribenten sörjer över ”en stor förlust för den konservativa kristenheten i Norge”. Utvecklingen vid Menighetsfakulteten i Oslo har den senaste tiden varit temat för en stor debatt. MF är landets största teologiska utbildningsinstitution med mer än tusen studenter och en stor leverantör av präster till Den norska kyrkan. Därmed har MF ett betydande inflytande på utvecklingen i folkkyrkan.

Tidigare under år 2014 var det många konservativa kristna som blev chockade då en MF-professor, Jan-Olav Henriksen, under en TV-sänd debatt levererade ett hårdnackat försvar för kyrklig vigsel av homosexuella. Hade det varit en representant från Teologiska fakulteten (TF) vid universitetet i Oslo som uttalat sig på detta sätt, hade ingen blivit överraskad. Men denne var från Meighetsfakulteten, en institution som sedan starten 1907 oftast stått på motsatt sida om TF när det gäller teologiska stridsfrågor. Dagen skrev:

Slik sett representerte Henriksens TV-opptreden i vår et dramatisk tidskille. Samtidig var det en synliggjøring av endringer som har pågått over lang tid og som nå har kommet til sin endelige konklusjon. De teologiske signalene fra Menighetsfakultetet har blitt gradvis svakere og mer bekymringsfulle de siste årene. Mange har påpekt MFs glideflukt i liberal retning.

Men at Ole Hallesbys gamle presteskole allerede nå skulle materialisere seg som en av de mest aktive pådrivere og forkjempere for liberal teologi i Den norske kirke, trodde vel de færreste.

Att lite surdeg gradvis genomsyrar hela degen borde egentligen inte överraska någon. Sedan länge har den historisk-kritiska metoden i mer eller mindre ”moderat” form praktiserats i forskningsmiljön vid MF. Även om många där har betraktat Bibeln som högsta auktoritet i alla frågor som angår lära och liv, har institutionen ändå aldrig klart formulerat vilken bibelsyn man står för, och professor Carl Fr. Wisløff (1908-2004) var väldigt ensam om att stå för läran om Skriftens ofelbarhet.

I MFs grundstadgar, § 1 står det: ”Institusjonen baserer sin virksomhet på Den Hellige Skrift og Den norske kirkes evangelisk-lutherske bekjennelse.” Fakulteten har länge haft namn om sig att vara ”konservativ luthersk”, men rektor Vidar Haanes säger öppet i en intervju: Vi är inte längre ett bålverk mot liberal utveckling. Den tid är förbi då MFs ledning bestämde ”hva det var lov å mene”, de anställda ”står fritt til å stå for den teologien de står for”, särskilt efter att man år 2005 blev ackrediterad som vetenskaplig högskola och nu satsar hårt på ”fri forskning” och att höja institutionens akademiska renommé.

Som exempel på denna så kallade fria forskning kan nämnas att den redan nämnde professor Jan-Olav Henriksen, som sitter i MFs ledning, förutom att stöjda s k samkönade äktenskap också har utmärkt sig genom att avisa läran om Jesu ställföreträdande försoning. En annan MF-professor, kyrkohistorikern John Kaufman, har i en tidningskrönika för inte så länge sedan uttryckt stor skepsis mot läran om förtappelsen. På frågan: ”Kan saken avgöras av bibeltexterna?”, blev hans svar ”nej”. Han menar att Bibeln säger olika saker om ämnet och därför inte kan ha sista ordet. Vad ska vi då tänka om förtappelsens möjlighet? Enligt Kaufman bör saken avgöras ”av de som kaller seg kristne i dag, i bønn og i samtale med både bibeltekstene, kirkens historie, hverandre og samtiden”. Det är alltså inte Bibeln som ska få avgöra frågan. Vi kan hänvisa till ”samtiden” för att korrigera klara bibeltexter och helt enkelt veta bättre än Jesus och apostlarna. Ständigt fler vid MF verkar inta denna hållning.

Här i tidskriften *Biblicum* har det alltid understrukits hur allvarligt det är att kompromissa med den historisk-kritiska bibelforskningen. Att Bibeln är inadad av Gud och därmed är Guds ord gör den helt unik, annorlunda än alla andra böcker i världen. I Bibeln är det Gud som talar till oss. Den som sätter sig till doms över Bibeln, sätter sig därför till doms över Gud. Kristna bör förstå att Bibeln inte kan behandlas, läsas, tolkas och forskas i på samma sätt som man gör med andra gamla skrifter.

Den ”fria” forskningen, som kräver rätten att kritisera och sätta sig till doms över Bibeln, är ju alls inte fri i den kristna betydelsen av ordet. Den sanna kristna friheten kännetecknas tvärtom av lojalitet, lydnad och underordning mot Guds ord. ”Om ni förblir i mitt ord är nu verkligen mina lärjungar. Ni ska lära känna sanningen, och sanningen ska göra er fria”, säger kyrkans Herre (Joh 8:31-32).

Kravet på akademisk frihet vid studiet av Bibeln har fått katastrofala konsekvenser för många kyrkosamfund med hopplös läroförvirring och ändlös oenighet som resultat. Utvecklingen vid Menighetsfakulteten i Oslo är sorglig. (Samma sorgliga utveckling har ägt rum i Sverige bl a vid den reformerta Teologiska Högskolan i Örebro, red:s anm.) Det är positivt att många kristna i Norge nu tydligt blivit uppmärksammade på allvaret i situationen, så att de kan ”se upp för dem som skapar splittring och väcker anstöt mot den lära som ni har fått undervisning i. Håll er borta från dem” (Rom 16:17).

Tor Jakob Welde

Bibeln eller tidsandan när det gäller homosexualitet

I Dagen den 18 mars skriver Joel Halldorf en ledare som fått rubriken ”Homosexualitet ingen regelfråga”. Halldorf menar att den evangelikale predikanten Rob Bell ”har en poäng” när han hävdar ”att kyrkan inte kan bygga sitt motstånd mot homosexualitet på 2000 år gamla texter”. För man kan inte avvisa homosexualitet med ”en strikt biblicistisk argumentation”, hänvisa till Romarbrevet 1:26-27 och säga att valet gäller ”Bibeln eller tidsandan”. Halldorf skriver vidare bl a: ”Ett första problem är att det finns avsnitt i Nya testamentet där vi genom att läsa, tolka och brottas har kommit till andra slutsatser än texternas uppenbara uttydning.” ”För många unga frikyrkliga, som vuxit upp i ett samhälle där homosexuell kärlek inte är tabu, ter sig förbudet obegripligt. Allt fler församlingar, i synnerhet i storstäderna, söker också modifiera sin hållning i frågan. Det är en trend som lär fortsätta.”

Låt Bibeln förbli norm

Lars Borgström, präst i Lutherska Församlingen i Stockholmsområdet, har skrivit ett bemötande av tankarna i Halldorfs ledare under rubriken ”Låt Bibeln förbli norm”. Det hedrar Dagen att tidningen den 23 mars publicerat Borgströms kritik av Halldorfs ledare.

Biblicums red. finner Borgströms genmäle så klagörande att vi återger det här i sin helhet:

Joel Halldorf varnar i artikeln ”Homosexualitet ingen regelfråga” (Dagen 18/3) för biblicistisk argumentation då det gäller samkönad kärlek. Han säger där ett par märkliga saker som måste kommenteras.

För det första anføres frågan om kvinnligt ledarskap som ett exempel på hur församlingarna ändrat inställning och, därför att församlingarna inte längre följer de apostoliska förbuden mot denna företeelse (se 1 Kor. 14:33-38 och 1 Tim 2:12-14), så har ”biblicismen” spelat ut sin roll. Resonemanget blir alltså i verkligheten: Eftersom församlingarna är olydiga på ett område så går det inte att upprätthålla den bibliska ordningen på ett annat område heller. Men en synd legitimerar inte ytterligare synd! Då man insett att överträdelse redan skett på ett område borde slutsatsen istället bli: Låt oss omvända oss och återgå till den bibliska ordningen också där!

Som ett andra exempel på hur församlingarna inte längre följer den ”biblicistiska” linjen anføres de kvalifikationer som församlingsledare och pastorer skall ha enligt 1 Tim 3:2 och Tit 1:8. Joel Halldorf konstaterar helt sonika att dessa bibelord förbjuder fränkskilda personer att väljas till ledare. Men det är en tolkning han gör. I bibeltexterna står bara att den som insätts i en sådan ställning skall vara ”en kvinnas man”. Minst lika troligt är att Paulus förbjuder promiskuösa personer att inneha dessa tjänster, eftersom den dåtida kulturen var mycket lössläppt.

Så till själva sakfrågan: Det kan vara bra att homosexualiteten diskuteras ur olika infallsvinklar. Framför allt bör det undervisas om välsignelsen av det av Gud instiftade äktenskapet, som är livslångt och mellan man och kvinna (Matt. 19:4-6). Det är att visa på en ”biblisk vision av det goda”. Sociala och psykologiska aspekter kan behandlas, men för en kristen är det alltid till sist Guds klara ord som gäller.

Talet om att inte låta de enskilda bibelverserna ensamma vara bestämmande utan istället också se till ”grundläggande frågor” är ett farligt tal och känns igen från Svenska kyrkans argumentation då den kyrkan ändrade sin inställning till homosexualitet. Från och med utredningen ”Kyrkan och homosexualiteten” 1994 övergav man de tidigare försöken (eftersom de var hopplösa) att komma runt vad de bibliska texterna – enklast uttryckt – betyder, och valde istället att pröva ett nytt sätt att förhålla sig till Bibeln. Man valde att ta fasta på dess ”kärleksbudskap” (såsom man själv definierade det) och bejaka allt det som bedöms befrämja denna kärlek, även om det strider mot konkreta bibliska bud. Att Bibeln inte på detta sätt spelar ut de konkreta buden mot kärleksbudskapet, utan tvärtom menar att kärleken till Jesus visar sig just i hållandet av buden (Joh. 14:15), tycks man inte ha bekymrat sig över.

Bibeln gäller som norm i såväl ”grundläggande frågor” som i enskilda, konkreta frågor. Dessa två motsäger aldrig varandra, utan de enskilda buden är ett uttryck för Guds väsen, som är kärlek. Därför måste vi hålla fast vid allt Guds ord. Jesus säger: ”Därför ska den som upphäver ett av de minsta av dessa bud och lär människorna så kallas minst i himmelriket. Men den som håller dem och lär ut dem, han ska kallas stor i himmelriket” (Matt. 5:19).

SE

HOMOEROTIK

i forntid och nutid – och i den kristna församlingen

Chrys C. Caragounis

XP Media, 2000. 107 sid. Ca-pris 125:-

En bok med ordet ”Homoerotik” i titeln kan vid första anblicken kanske inte anses vara speciellt relevant ur en kristen synvinkel. Men denna lilla bok, på knappt 110 sidor, är något varje pastor och nutidsorienterad kristen borde läsa. Det finns mera utförliga arbeten i detta ämne, men att läsa denna bok borde höra till minimikraven för varje bibel- och bekännelsetrogen pastor.

Frågan hur vi skall ställa oss till homosexuell kärlek ligger i tiden. Böglobbyn vinner seger efter seger, stat efter stat ger homosexuella rätt att gifta sig och många kyrkor faller till föga. Budskapet om kärlek för alla låter ju så övertygande och det är ju vuxna, jämbördiga människor det handlar om. Kärlek kan väl inte vara fel! Homoliberala teologer gör stora ansträngningar för att övertyga oss om att den negativa hållning som Bibelns texter har i förhållande till homosexuella förhållanden och sexuellt umgänge mellan samkönade inte är tillämplig på det vi idag kallar homosexualitet. Det Bibeln vänder sig emot är, menar man, relationer mellan en stark och en svag part, där den svaga parten utnyttjas. Däremot skall Bibelns fördömanden inte anses tillämpliga på dagens homosexuella förhållanden som ofta präglas av ansvarskännande, trohet och jämlikhet. Den typ av homosexualitet vi ser i vår tid är något nytt i historien, menar man.

Chrys Caragounis, professor emeritus i nytestamentlig exegetik vid Lunds universitet, vill med sin bok visa att detta påstående är falskt. Det vi ser idag är inget nytt under solen utan det fanns redan under antiken. Fenomenet fanns under Paulus tid och var med säkerhet inget okänt för aposteln. Istället ingick det i hans referensram när han skrev om homosexualitet t.ex. i Rom 1 och 1 Kor 6. Homosexuella förhållanden,

hur jämbördiga parterna än kan tänkas vara, är något Gud genom sin apostel fördömer. Genom talrika exempel från den antika litteraturen visar Caragounis att den sexuella perversion vi ser omkring oss idag också kunde betraktas av Paulus under hans tid. Detta får anses vara bokens huvudsyfte. Men som den exeget han är får vi också hjälp att förstå de termer för homosexualitet som används i NT. Detta görs genom en kort exeges av de tre huvudställen i NT som behandlar homosexualitet, Rom 1:24-28, 1 Kor 6:9-11 och 1 Tim 1:9-10.

Boken är populärt skriven och de citat på grekiska som saknar translitteration eller översättning ges i regel i fotnoter vilket underlättar läsningen för den som vill läsa boken utan att desto mera reflektera över grekiska ord och uttryck. Inget hindrar således en lekman utan större förkunskaper att läsa boken med stor behållning.

Hans Ahlskog

DOMEN

Evangeliets bortglömda dimension

Olof Edsinger

CredoAkademin 2014. 143 sid.

Denna bok innehåller nyttig undervisning om det i Bibeln som många inte vill veta av: Guds helighet och hans vredesdom över synden. När denna undervisning tystnar i många kyrkor leder det till att evangeliet blir omotiverat och förvanskas till allmän snällhet. Evangeliet förutsätter nämligen Guds dom över synden, över allt uppror mot Gud. Här några belysande citat från boken: "Vi är fullständigt beroende av Jesus och hans offerdöd för att bli räddade." "Vi har alla del i den här världens bortvändhet från Gud." "Den som tackar nej till Guds gåva i Jesus Kristus kommer därför att se sin frälsning gå om intet. Inte som ett illasinnat hot, utan som ett ovedersägligt faktum." Synd är "uppror mot Guds heliga väsen. När vi syndar kan man därmed säga att vi bildligt talat spottar vår Skapare i ansiktet." "Syndafloden kommer för alla tider att vara en predikan om hur allvarlig vår synd och vårt uppror faktiskt är i Guds ögon." "Av naturen är vi 'vredens barn', skriver Paulus (Ef 2:3). Vi står under Guds rättfärdiga dom, och bara genom hans nåd och förlåtelse kan vi föras tillbaka in i Fadershuset. Detta, i sin tur, innebär att när vi som människor ifrågasätter Guds moral och undrar 'hur kan Gud

låta någon enda människa gå förlorad!?', så har vi i själva verket fått hela situationen om bakfoten. Vad vi i stället borde fråga oss är nämligen hur Gud – mot bakgrund av hans *höga* moral – kan låta någon enda människa bli räddad."

Edsinger berör många allvarliga missförstånd, bl a att Gamla testamentets Gud är annorlunda än Nya testamentets. Den mest kände förspråkaren för denna irrlära är biskopssonen Marcion (död 160 e Kr). Han påstod att GTs Gud skulle vara ett lägre stående väsen än den Gud som uppenbarar sig i Jesus Kristus. "En nutida svensk som har blivit språkrör för ett antal likartade tankar är Jonas Gardell, som beskriver Gamla testamentets Gud som en 'slaktens gud, förintelsens gud och folkmordens gud'."

Många försvarar kyrkans välkomnande av falska profeter med orden: "Du ska inte döma." Gud är kärlekens Gud, inte en dömande Gud som i Gamla testamentet. Men vad lär Nya testamentet? Jesus och hans apostlar utfärdar "skarpa varningar för att ha överseende när det kommer in irrlära i församlingen", skriver Edsinger. Aposteln Johannes talar om att *många bedragare har gått ut i världen, och de bekänner inte att Jesus är Kristus, som har kommit i köttet*. Aposteln Paulus skriver: *Även om vi själva eller en ängel från himlen skulle ge er ett annat evangelium än det vi har predikat, så ska han vara under förbannelse. Det vi redan har sagt säger jag nu igen: om någon ger er ett annat evangelium än det ni har tagit emot, så ska han vara under förbannelse* (Gal 1:8-9).

"Kraften i alla dessa varningar och uppmaningar är stor, och för mig blir det så påtagligt hur pendeln har svängt i svensk kristenhet när det gäller detta", skriver Edsinger och fortsätter: "Kanske är det ett av sekulariseringens mest omiskännliga tecken att en betydande del av svensk kristenhet inte tycks anse att det finns några irrläror att bekämpa över huvud taget?" "Till och med en uppenbar irrlärare som Jonas Gardell – som bland annat förnekar Jesu gudom och som säger att Bibelns kärleksbudskap 'över huvud taget inte {går} att få ihop med kristendomens idé om att Jesus dog för våra synder' – får i de flesta fall passera under radarn. Man vill ju inte framstå som fördomsfull eller ställa till med bråk ... Och ännu värre: när Gardells bok *Om Jesus* kom ut blev han inbjuden att föreläsa – utan möjlighet för åhörarna att ställa frågor eller komma med invändningar – i ett stort antal kyrkor och församlingar i Sverige. Däribland flera av Svenska kyrkans domkyrkor. Hur var det nu Johannes skrev om förkunnare som likt Gardell ifrågasätter Kristi

dubbla natur? 'Den som välkomnar en sådan gör sig medskyldig till hans onda gärningar' (2 Joh v 11)."

"Tyvärr behöver vi inte heller leta bara i vår kyrkas periferi för att finna irrläror i den svenska kristenheten. Flera av Svenska kyrkans biskopar har på senare tid gjort uttalanden som på ett dramatiskt sätt avviker från klassisk kristen tro så som den formuleras i de allkristna trosbekännelserna – däribland flera av våra ärkebiskopar. I de senare fallen är det omistliga läror som Jesu jungfrufödelse, uppståndelse och unika ställning som frälsare som har varit i skottgluggen."

Det är glädjande att Edsinger insett vilket gift irrläror är för själarna. Därför får inte irrlärare ges utrymme i den kristna församlingen. De förleder och förför. Men därmed väcks en fråga som Edsinger inte besvarar: Hur kan han i ljuset av bl a Galaterbrevet 1:8-9 och 2 Joh 9-11 kalla den avfallna Svenska kyrkan "*vår kyrka*" och irrlärliga biskopar "*våra ärkebiskopar*"? Varnar inte Bibeln för en sådan gemenskap, eftersom den förleder och förför? Edsinger skriver ju med rätta: "Den som förleder en av dessa små som tror på mig, för honom vore det bättre att en kvarnsten hängdes om hans hals och han sänktes i havets djup", säger Jesus och tillägger: 'Ve över världen som förför. Förförelser måste komma, men ve den människa genom vilken förförelsen kommer' (Matt 18:6-7). Hur mycket värre ska det då inte vara när denna typ av förförelser kommer från vår kyrkas eget ledarskap?"

I en församling finns många svaga människor med stora brister. Men Guds ord är inte bristfälligt utan en tillförlitlig undervisning med ett livgivande evangelium om syndares enda frälsning. Rätt själavård och församlingstukt förutsätter att lag och evangelium rätt brukas och tillämpas i enlighet med Guds ords klara lära. Edsinger skriver: Församlingen består i grunden bara av "en typ av människor: förlättna syndare. Det är här som Nya testamentets tal om församlingstukt kommer in i bilden. Denna har nämligen till syfte att bevara de troende under Jesu herravälde – att bevara dem i beroendet av Guds nåd. Som Jesu bror Jakob uttrycker det hela: 'Mina bröder, om någon bland er kommer bort från sanningen och någon för honom tillbaka, så ska denne veta att den som återför en syndare från hans villoväg frälser hans själ från döden och överskyler många synder' (Jak 5:19-20)."

Edsinger understryker vilken allvarlig sjukdom synden är: "Både Bibeln och erfarenheten vittnar om att syndafallet inte bara var en tillfällig svacka i mänsklighetens historia; snarare kan det liknas vid en kronisk

sjukdom som har etsat sig fast i vårt andliga DNA. Vare sig vi vill kännas vid det eller inte är vi obotligt sjuka.” ”När vi ber Herren om förlåtelse för våra synder, låter vi hans rättfärdiga dom falla över allt det som vi har sagt, gjort och tänkt som har varit emot hans vilja. Vi säger till honom att han har all rätt i världen att döma oss – och vi låter honom också göra det. Men i samma andetag som vi gör det, hänvisar vi till Jesus och hans försoningsoffer för vår skull. För hans skull kan vi gå fria från det straff som – om detta offer inte hade funnits – skulle ha drabbat oss själva. På korset är det Jesus som har blivit Guds ’offerlamm’ och som därmed står som mottagare av Guds heliga vrede över synden.”

Av citaten ovan torde det framgå att Edsingers bok om ”Domen” är väl värd ett studium. Här till sist bara ett par formuleringar som kan förflytta den styrkande vissheten om frälsningen från vad Jesus fullkomligt gjort för mig till *vad jag har gjort som gensvar på hans kärlek* och därmed underminera denna visshet:

- ”låtit *honom* få inflytande över våra liv”,
- ”vi kan besluta oss för att ställa oss till Herren Jesu förfogande”,
- ”det som avgör ... är den gemenskap som vi under våra jordeliv har haft till Honom som på den dagen ska sitta på domarsätet”.

I anfäktelsens stund får jag ingen visshet om frälsning genom en hänvisning till vad *jag* har gjort som gensvar på hans kärlek. När jag ser på mig själv blir jag bedrövad över att mitt gensvar varit så dåligt. Jag har ju så ofta hindrat honom att få inflytande över mitt liv, min gamla människa har så ofta fått råda, jag har ofta av feghet dragit mig undan hans gemenskap etc. Om jag frågar: *räcker mitt gensvar, mitt engagemang?* blir svaret: *det räcker inte.*

- Inte min gemenskap med honom utan hans gemenskap med mig,
- inte mitt offer för honom utan hans offer för mig,
- inte att jag utvalt honom utan att han har utvalt mig,
- inte min trosgärning utan Frälsaren Kristus som jag tror på.

Gud vare tack som förklarar den ogudaktige, mig, rättfärdig (se Rom 4:5).

SE

Gåvoredovisning för 28/1-20/4 2015

Christian & Johanna Ahlskog 40 EUR, Ola Österbacka 64 EUR, Tobias Waldermarsson 150, Onämnd 1 000, Ingemar Andersson 15, Göran Thornström 100, Bo & Ingrid Tholander 750, Magnus Hansson 690, Ann-Sofi Margaretha Lindström 130 EUR, Jostein Stokkeland 210 NOK, Mats Huselius 300, Karl-Johan Gunnarsson 250, Turid Welde 1 000 NOK, Martin Wihlborg 550, Vibeke & Valter Falk 1 000, Anders Lindman 250, Jan Hammar 100, Gösta Strandberg 300, Tor Jakob Welde 210 NOK, Alex Hedkvist 750, Eric Malm 50, Don Ritter 2 000.

Till Gertrud Balldins minne: Judith & Torsten 500, Per Balldin 2 000.

Till Alvar Svensons minne: Inger Hedlund & Anette Björkman & Maria Lindström 500, St Jakobs församling Öjebyn 1 000, Ola Österbacka 50 EUR, Seth & Birgitta Erlandsson 1 000, Anders Einarsson 1 000, Suomen Luterilainen Tunnustuskirkko 200 EUR, Torsten & Elisabeth Carlsson 1 000, Mats Öman 500, Aina & Gunnar Klang 2 000, Turid & Odd Welde 1 000 NOK, fam Åhlin 500, Lars & Christin Gunnarsson 1 000.

*Tacka HERREN, för han är god, evig är hans nåd! (Ps 107:1).
Gud är vår tillflykt och styrka, en hjälp i nöden, väl beprövad.
Därför räds vi inte även om jorden ger vika och bergen störtar i
havets djup, om vågorna brusar och svallar så att bergen bävar
vid deras uppror (Ps 46:2-4).*

Vädjan om hjälp

- Vi vädjar till alla som förstår värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stödja Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

För gåvor (och även för prenumerationer), använd vårt IBAN-konto: SE34 6000 0000 0003 0532 0718 (för betalningar utanför Sverige också BIC/SWIFT-koden HANDSESS.

I Sverige kan även fortsättningsvis vårt bankgiro 251-4701 användas. I Norge finns kontot DnB NOR 7877.08.15400 ännu en tid men kommer så småningom att avvecklas.

Glöm inte att ange vad betalningen gäller!

- Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i förlegade bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar *biblisk tro och historiska fakta om Bibeln*.

- Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkaregatan 8 B, 341 36 Ljungby. Tel 0372/86303

Tidskriftens och bokförlagets expedition:

Biblicum, Hantverkaregatan 8 B, 341 36 Ljungby
Tel 070-3938127. E-mail: biblicum@biblicum.se

Kontakt i Norge:

Egil Edvardsen, Solåsvn. 20, 4330 Ålgård Tel 51617540.
E-mail: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no

Biblicums hemsida: www.biblicum.se